Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-һээ гарана | № 304 (13793) | 1974 оной декабриин 28, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

УРГАСА ҮБЭЛҺӨӨ ЭХИТЭЙ

Гүрэндэ ороохо таряа, хартаабха, овощ болон газар таряалангай бусад продуктнуудые худалдаха табан жэлэй түсэб бэелүүлхын, ниитынгээ адууһа малые элдэб зүйлэй тэжээлээр хүсэд хангахын тула ерэхэ жэлдэ таряалан, сабшалан, бэлшээриин ургаса эрид дээшэлүүлхэ шухала болоно. Урда жэлнүүдэй дүнгүүдһээ хараад үзэхэдэ, түрүү ажахынууд баян ургаса абахын тула бүри үбэлһөө оролдодог байна. Тэдэнэр үрэһэ хүрэнгэеэ саг соонь тарилгын шанарта хүргэдэг, үбэлдөө трактор, машинануудаа богони болзорто, һайн шанартайгаар заһабарилдаг, таряалан, сабшалан дээрээ аргал шэбхэ ехээр гаргадаг, саһа тогтоодог, тошо халяадаг, уһалууриин системэнүүдээ, элдэб хэрэгсэлнүүдээ бүрин бэлдэдэг, механизаторнуудаа, бүхы таряашадаа баян ургаса туйлаха мэргэжэл шадабарида һургадаг заншалтай.

Иимэ түрүү звено, бригада болон ажахынууд республика доторнай үсөөн бэшэ. Илангаяа һүүлэй жэлнүүдтэ эмхидхэгдэһэн лугомелиоративна отрядууд болон луговодууд, мүн ороохо таряа, хартаабха, куузику, кукуруза, овощ ургуулха тусхай звенонууд баян ургаса абахын тула үбэлдөө ехэ хүдэлмэри хэдэг болонхой.

Хяагтын аймагай «Родина» колхоз бүхы үрэһээ тарилгын 1-дэхи, 2-дохи классай шанарта хүргөөд, томо жэжээрнь илгаад, амбаарта хадагаланхай. Үнгэрһэн габшагай хоёр һарын туршада энэ колхозой механизаторнууд таряалан, сабшалан дээрээ наг шэбхэ ехээр гаргаа. Мүнөө эдэнэр поли дээрээ саһа тогтооно, трактор, машинаяа заһабарилна.

Бэшүүрэй аймагай «Победа», Калининай нэрэмжэтэ колхозуудай механизаторнууд ерэхэ жэлдэ баян ургаса абахын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэжэ байна. Октябрь, ноябрь һарануудта Калининай нэрэмжэтэ колхоз 8500 тонно, «Победа» колхоз—6000 тонно шэбхэ таряалан, сабшалан дээрээ гаргаа. Бүхыдөө Бэшүүрэй аймагай ажахынууд хоёр һарын туршада наг шэбхэ зөөхэ түсэбөө үлүүлһэн байна. Мүнөө энэ хүдэлмэри үргэлжэлһөөр.

Теэд ерэхэ жэлдэ баян ургаса абахын түлөө хаа хаанагүй оролдосотойгоор тэмсэнэ гэхын аргагүй. Илангаяа ороохо таряанай үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэхэ, хатааха, тарилгын шанарта хүргэхэ хэрэгтэ дутагдалнууд олон ушарна. Үрэһэ сэбэрлэжэ дүүргэхэ болзоройнь үни үнгэрөөшье һаа, Яруунын аймагай Инсэнгын совхоздо, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхоздо, Зэдын аймагай «Коммунизм» колхоздо ехэнхи үрэһэниинь сэбэрлэгдээгүй, тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй байһаар.

Октябрь-ноябрь һарануудта республика дотор сонсогдоһон габшагай хоёр һарын туршада таряалан, сабшалангай үрэжэл дээшэлүүлхэ талаар хараалһан хүдэлмэриингөө түсэб дүүргээгүй ажахынууд, аймагууд олон дайралдана. Илангаяа Яруунын, Хориин, Зэдын аймагуудай олонхи ажахынуудта наг шэбхэ зөөхэ, шугы ургааһа сэбэрлэхэ, уһалууриин һубаг ханаабуудые, тэдэнэй түхеэрэлгэнүүдые заһабарилха даабари хүсэд дүүргэгдээгүй байшоо.

Юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэлэй жэлдэ баян ургаса абаха хэрэгтэ иимэ һанаа амараар хандажа болохогүй. Иимэһээ республикымнай Министрнүүдэй Совет 1975 ондо таряалан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ тусхай хэмжээнүүдые хараалһан шиидхэбэри абаһан байна. Тэрэнэй ёһоор ерэхэ жэлэй ургасада хэрэглэхээр 1,3 миллион тонно наг шэбхэ зөөхэ, тэрэнэй 742 мянган тонноень энэ жэлэй декабрьһаа 1975 оной май хүрэтэр таряалан, сабшалан дээрэ гаргахаар тогтоогдоһон байна. Энээниие бэелүүлхын тула шэбхэ зөөхэ оньһожоруулагдамал отрядуудта тодорхой даабари хүргэгдэхэ, ажалынь али болохоор туһалха хэрэгтэй. Гадна ажахынуудта 40 мянган тонно торф бэлдэгдэхэ, 11 мянга гаран гектар үтэг хэгдэхэ байна.

Энэ жэлдэ олонхи аймагуудта саһанай ехээр ороһые араада абажа, мүнөө үбэлдөө 147 мянга гаран гектарта саһа тогтоохо зорилго табигданхай. Энэ талаар Улаан-Үдын, Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй аймагуудай ажахынууд баян дүршэлтэй. Теэд урда жэлнүүдтэ саһанай бага байһаа олонхи аймагуудта энэ хүдэлмэри ябуулагдадаггүй һэн. Энэ жэлдэ хаа хаанагүй халхабшануудые табиха, саһаар баал хэжэ, катогоор нягтаруулан даража байха саһан ехээр тогтоогдохо ушартай. Тингэжэл газарай үрһэндэ шииг нойтон баригдаха байна ха юм. Энэмнай манай эндэхи ганданги нютагуудта айхабтар ехэ ашатай байха бшуу. Зүгөөр энэ хүдэлмэриие заахашье хэдэргэ татажа болохогүй. Мүнөө ороод байһан саһые алдангүйгөөр поли дээрэ тогтоожо абахын тула колхоз, совхозууд бүхы хүсэеэ табиха зэргэтэй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ ургаса дээшэлүүлгэдэ минеральна үтэгжүүлгэ ехэ нүлөөлдэг болонхой. Тиимэһээ ажахынууд үбэлдөө минеральна үтэгжүүлгэ ехээр зөөжэ абаха, тэрэниие нарин һайнаар хадагалха складуудые заһабарилха, шэнээр бариха байна.

Ерэхэ жэлдэ уһалууриин газараа хүсэдөөр хэрэглэхын тула лугомелиоративна отрядуудай хүдэлмэриие улам һайжаруулха, газар уһалхаар хэр бэлдэжэ байһыень хаа хаанагүй шалгаха, уһалууриин системэнүүдые, тэндэхи түхеэрэлгэнүүдые, газар уһалха техникые эртээнһээ заһабарилха, бэлдэхэ эрилтэ табигдана.

Ургасын эхин — үрэһэн гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ. Тиимэһээ бүхы үрэһэеэ нарин һайнаар сэбэрлэхэ, тарилгын 1-дэхи, 2-дохи классай шанарта хүргэхэ шухала.

Хабарай тарилга болон газар таряалангай бүхы хүдэлмэриие саг соонь, һайн шанартайгаар үнгэргэхын тула трактор, машинануудаа үбэлэй сагта эрхимээр заһабарилха, наринаар хадагалха хэрэгтэй. Хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ бүхы техникые март һараһаа оройтуулангүй хүргэхэ шухала.

1975 ондо баян ургаса абаха социалис мүрысөөн бүхы ажахынуудай, оньһожоруулагдамал отрядууд, бригаданууд болон звенонуудай дунда үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэхэ байна. Энээниие колхоз, совхозуудай партийна организацинууд өөрынгөө үдэр бүриин анхаралда абаха ёһотой.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1974 он) Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, ерэхэ жэлдэ таряалан, сабшалангай баян ургаса абахын тула мүнөөнһөө эршэмтэйгээр тэмсэе.

Тодорхойлхы жэлэй габшагай алхамууд

ТОДОРХОЙЛХЫ ЖЭЛЭЙ ДҮҮРЭТЭР 4 ҮДЭР ҮЛЭБЭ

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР 20 МИЛЛИОН

Республикымнай промышленность продукци үйлэдбэрилхэ, худалдаха 11 һарын түсэбые һайнаар дүүргээд, түсэбһөө гадуур 20 миллион шахуу түхэригэй промышленна продукци худалдаа. Харин жэлэй эхиндэ абаһан социалис уялгануудай ёһоор, 9 миллион түхэригэй промышленна продукци жэлэй түсэбһөө гадуур худалдаха гэжэ хараалагдаа һэн.

Электродвигатель, автокран, орёо элдэб приборнуудые бүтээхэ, электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ, шулуу нүүрһэ малтан гаргаха, модо бэлэдхэхэ, шэрэхэ, мүн ондоо зарим шухала зүйлнүүдые бүтээхэ даабари үлүүлэн дүүргэгдэнэ.

Табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхэ зорилго урдаа табиһан олон түрүү коллективүүд хэлэһэнээ бэелүүлжэ байна. Жэшээлхэдэ, Тимлюйн асбоцементын зүйлнүүдэй заводой коллектив жэлэй даабариһаа гадуур 3 миллион плитэ шифер үйлэдбэрилхэ социалис уялгаяа жэлэй 11 һара соо дүүргээ.

«Бурятэнерго» управлени, «Татарский ключ» карьероуправлениин, Элхиин автозаһабарилгын заводой, үйлэдбэриин һүнэй промышленностиин нэгэдэлэй, Улаан-Үдын прибор бүтээлгын, авиационно заводуудай коллективүүд гүрэнэй түсэб, социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай олонхи хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө табан жэлэй даабариие болзорһоонь холо уридшалан дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур олон метр нарин сэмбэ бүд нэхэн гаргаха, ноохо сэбэрлэн угааха гэжэ оролдоно. Комбинадай үйлэдбэриин 700 гаран түрүүшүүл өөһэдынгөө табан жэлэй даабариие уридшалан дүүргэжэ ябана. Ажалай минута бүхэниие зүбөөр хэрэглэхэ, станок, машинануудай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциингаа шанар һайжаруулха хэрэгтэ тэдэнэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөн зорюулагданхай.

Улаан-Үдэ городой гурбан районой, Прибайкалиин, Баргажанай, Хэжэнгын аймагуудай предприятинууд продукци худалдаха 11 һарын даабариие үлүүлһэн байна. Союзна мэдэлэй промышленность продукци худалдаха 11 һарын түсэб 101 процент, республикын мэдэлэй промышленность 102 процент дүүргээ.

Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, ажалай бүтээсэ 4 процентээр дээшэлүүлэгдэһэн байна.

1974 ОНИИЕ ТҮГЭСХЭХЭДӨӨ...

Юһэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэл дүүрэжэ байна. Манай коллектив энэ жэлые амжалтатайгаар түгэсхэжэ байһандаа баяр урматай. Гүрэнэй түсэб бүхы гол даабаряар дүүргэгдээ. Цемент үйлэдбэрилхэ угтамжын түсэб мүн лэ дүүргэгдэһэн юм.

Коллектив 1974 оной социалис уялгануудаа бүхы дээрэнь дүүргэһэн, зарим зүйлөөр үлүүлһэн байна. Социалис уялгын ёһоор түсэбһөө гадуур 40 мянган түхэригэй олзо доход оруулха гэжэ хараалһанаа гурба дахин үлүүлээбди гэхэ гү. али түсэбһөө гадуур 120 мянган түхэригэй олзо доход гүрэндөө оруулаабди. Продукциин өөрын үнэ сэнгые 20 мянган түхэригөөр хямдаруулха социалис уялга 130 мянган түхэригтэ хүргэгдэбэ.

Түсэбһөө гадуур цемент үйлэдбэрилхэ уялгаяа жэлэй 11 һара үлүүтэй болзор соо дүүргээбди. Хараалагдаһан 5000 тонны орондо 6000 тонно цемент жэлэй түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилэгдэбэ. Манай коллектив бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ энээнһээ урда жэлнүүдтэ хэды дахин түрүүлжэ гараа һэн. Энэшье жэлдэ амжалтаяа арьбадхажа байгаабди. Жэлэй 1-дэхи кварталай хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдээр СССР-эй барилгын промышленностиин министерствын предприятинуудай дундаһаа 3-дахи һуури эзэлжэ, мүнгэн шанда хүртөө һэмди. Мүн 2-дохи, 3-дахи кварталай үрэ дүнгүүдээр заводой һайн хүдэлмэри тэмдэглэгдэһэн байна.

Манай завод цемент үйлэдбэрилхэ, мүн табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан бусад даабари үлүүлэн дүүргэнэ. Табан жэлэй дүрбэн жэлэй туршада заводнай түсэбһөө гадуур 36000 тонно цемент арадай ажахыда үгэбэ.

Манай коллектив 1975 оной богоһо алхахаяа байхадаа, энэ жэлэй түсэбые холо үлүүлхэ, жэл соо 640 мянган тонно цемент үйлэдбэрилхэ байһандаа этигэнэ. Жэлэй түсэбтэ даабари дүүргэхын, түсэбһөө гадуур ехэ цемент үйлэдбэрилхын тула тусхай хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэнэ. Пеэшэнүүдэй эрьесэ түргэдхэхэ, автомат арга нэбтэрүүлхэ, тээрмэнүүдые шэнэдхэн байгуулха гэхэ мэтэ энэ түсэбэй гол зүйлнүүд болохо юм.

Ю. ВАРДАШКИН.
Тимлюйн цементын заводой түсэблэлгын таһагай начальник.

ҺАЙНААР ЗАҺАБАРИЛХЫН ТҮЛӨӨ

Юһэдэхи табан жэлэй һүүлшын жэлдэ таряалан, сабшалангай баян ургаса абахын тула нэн түрүүн трактор, машинануудаа һайн шанартайгаар заһабарилха хэрэгтэй гэжэ «Пограничный» совхозой механизаторнууд, инженерно-техническэ хүтэлбэрилэгшэд һайса мэдэнэ. Тиимэһээ тэдэнэр үбэлэй үдэр бүхэниие хүсэдөөр хэрэглэхэ, трактор болон хүдөөгэй элдүүрилхэ машинануудаа заһабарилжа түргэнөөр дүүргэхэ гэжэ оролдоно.

Совхозой мастерской соо хэдэн трактор оруулагданхай. Заримыень задалжа, нүгөөдүүлыень холбожо байхань харагдана.

— Һүүлэй мэдээгээр 8 трактор заһабарилагдаа, тэрэнэй хоёрынь «Сельхозтехника» нэгэдэлэй мастерскойдо бэлдэгдээ, — гэжэ совхозой МТМ-е даагша Владимир Викторович Карпов мэдүүлбэ.

Эндэ тракторнуудынь бригадно-узловой аргаар заһабарилагдана. Мотоор, түлишын аппаратура, электротүхеэрэлгэнүүдые заһабарилха болон бусад узелнууд эмхидхэгдэнхэй. Узел бүхэндэ дүршэл шадабари ехэтэй механизаторнууд саг үргэлжэ ажаллана. Жэшээнь, бүхы наһаараа механизатораар ажаллаһан, мүнөө пенсидэ гараһан Григорий Васильевич Черепанов мотоор заһабарилдаг узелда мэгтаалтайгаар хүдэлнэ. Мүн эндэ дүршэл ехэтэй слесарь-тракторист Александр Георгиевич Самойлов ажаллана.

Тракторай коробко, хойто голыень заһабарилха хүдэлмэридэ мэргэжэл ехэтэй механизатор, КПСС-эй гэшүүн Юрий Фарфуддинов шалгаржа гарана. Энэ механизаторай хэһэн юумэнь найдамтай, эрхим шанартай байдаг гэжэ механизаторнууд булта мэдэхэ болонхой.

Электрын хүсөөр гагнуури хэдэг Николай Чурсов, түмэршэ дархан Михаил Главинский гэгшэд түрүүшүүлэй зэргэдэ ябана. Эдэнэртэ ямаршье орёо бэрхэ даабари үгөө һаа, заабол бүтээһэн лэ байдаг.

МТМ-гэй нэгэ таһалгада плуг, сеялкэнүүдые заһабарилха байра түхеэрэгдэнхэй. Дулаан, һаруул газарта 4 механизатор машинануудые заһабарилна.

— Һүүлэй мэдээгээр 26 плуг, 3 селлкэ заһабарилагдаад байна, — гэжэ эндэ ажалладаг Александр Борисович Саввичев мэдүүлбэ.

А. Б. Саввичев өөрөө үдэр бүриингөө даабариие үлүүлэн дүүргэдэг, бүхы юумэеэ эрхим шанартайгаар бүтээдэг заншалтай.

Совхозой механизаторнууд трактор, машинануудые заһабарилха энэ жэлэй IV кварталай түсэбые үлүүлэн дүүргэжэ, шэнэ жэлээ угтахаяа байна.

А. БОРИСОВ.

„КОСМОС-700" ТАБИГДАА

Газарые тойрон дабшадаг «Космос-700» гэжэ ээлжээтэ хэмэл одон 1974 оной декабриин 26-да Советскэ Союзһаа табигдаба.

Замбуулинай дайда шэнжэлгые үргэлжэлүүлхээр хараалагдаһан научна аппаратура хэмэл одон дээрэ тодхогдоо.

Аппаратура гэмгүй һайнаар хүдэлнэ. Абтаһан мэдээсэлнүүд залан жолоодолгын-тоолон тодорхойлолгын түбтэ шэнжэлэгдэжэ байна.

(ТАСС).

ГАЗАР ҺАЙЖАРУУЛХА ГАБШАГАЙ ХОЁР ҺАРЫН ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

1974 оной октябриин 1-һээ декабриин 1 хүрэтэр республика дотор таряалан, сабшалан һайжаруулха габшагай хоёр һара үнгэргэгдэһэн байна. Энэ үедэ республика дотор нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Энээниие доро толилогдоһон мэдээнүүд дээрэһээ харая.

Аймагууд	наг шэбхэ зөөлгэ (мянган тонноор)		Уһалууриин ханааб сэбэрлэлгэ (мянган кубометр)	
	түсэб	дүүргэлтэ	түсэб	дүүргэлтэ
Баргажанай	27,0	15,9	30,0	0,5
Бэшүүрэй	73,1	83,6	—	62,[illegible]
Зэдын	50,0	33,8	62,0	40,[illegible]
Загарайн	30,5	35,2	49,3	38,0
Захааминай	12,7	14,4	—	1,5
Мухар-Шэбэрэй	120,0	87,6	57,0	75,0
Яруунын	31,5	7,5	28,7	37,0
Хяагтын	26,5	58,6	60,0	40,[illegible]
Хэжэнгын	40,0	30,7	54,0	47,7
Хурамхаанай	18,5	9,8	25,0	15,7
Сэлэнгын	40,0	18,4	—	15,[illegible]
Кабанскын	62,0	37,6	16,[illegible]	21,[illegible]
Прибайкалиин	18,0	14,9	—	—
Түнхэнэй	36,0	75,0	—	—
Хориин	40,0	17,1	25,0	0,1
Улаан-Үдын	100,0	65,4	51,0	61,8
Республика бүхыдөө	725,8	538,0	458,0	455,6

Энээнһээ гадна габшагай хоёр һарын туршада 8.306 гектар намартаа уһалха, гидротехническэ 165 түхеэрэлгэ шэнээр бүтээхэ ба заһабарилха, 70 мянган гектар ундалуулха уһалууриин һубаг татахаар хараалагдаһан байгаа. Республикын олонхи ажахынууд хоёр һарын туршада хэгдэхээр хараалагдаһан хүдэлмэреэ дүүргэһэн байна. Намартаа 8.306 гектар, тэрэ тоодо 6.915 гектар сабшалан 1.391 гектар таряалан уһалагдаһан, гидротехническэ 165 түхеэрэлгэ заһагдаһан, шэнээр баригдаһан, хабартаа 7 мянган гектар уһалхаар һубаг татагдаһан байна.

Габшагай хоёр һара Бэшүүрэй, Загарайн, Хяагтын аймагуудта эмхитэйгээр үнгэрөө. Жэшээнь, Бэшүүрэй аймагай ажахынууд наг шэбхэ гаргаха түсэбөө үлүүлһэн, намартаа 370 гектар уһалагдаһан, гидротехническэ 28 түхеэрэлгэ заһабарилагдаһан байха юм. Хабартаа һайрамаар 1,5 мянган гектар ундалуулхаар һубаг татагдаа.

Бэшүүрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоз энэ үедэ 8.050 тонно шэбхэ гаргаха байбал, тэрэнээ 13,3 мянган тоннодо хүргөө. 100 гектар дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаһан, гидротехническэ 4 түхеэрэлгэ бэлдэгдэһэн, 63 мянган кубометр хэмжээнэй уһалууриин ханааб сэбэрлэгдээ, хабартаа 175 гектар уһалха саг зуурын һубаг татагдаһан жэшээтэй.

Хяагтын аймагай ажахынууд энэ үедэ наг шэбхэ зөөхэ түсэбөө мүн лэ үлүүлэн дүүргээ. Эдэнэр намартаа 1397 гектар уһалһан, гидротехническэ 28 түхеэрэлгэ бэлдэһэн, хабартаа 2,3 мянган гектар ундалуулха һубаг татаһан байна. Энэ аймагай «Родина» колхоз габшагай хоёр һарын туршада 8.540 тонно наг шэбхэ зөөгөө.

Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз 4.300 тонно шэбхэ зөөжэ, түсэбөө үлүүлээд, 8 километр уһалууриин ханааб сэбэрлэһэн, гидротехническэ түхеэрэлгэнүүдээ сүм заһабарилһан байха юм.

Тингэбэшье Баргажанай, Яруунын, Хурамхаанай, Хориин аймагуудай зарим ажахынууд габшагай хоёр һарада хэхэ хүдэлмэреэ муусa дүүргэһэн байна.

И. САХАРОВСКАЯ.
республикын уһалуурнан системэнүүдэй түбэй управлениин агроном.

ТОО БҮРИДХЭЛГЫН ТҮБ

Һүүлэй жэлнүүдтэ Буряад оронoймнай арадай ажахы хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байна. Тингэхэтэй хамта предприятинууд ба колхоз, совхозуудай экономистнуудай, тоо бүридхэгшэдэй ажал улам ехэ, орёо болоно. Ажахын экономикын ямараар хүгжэжэ байһан тушаа түргэн мэдээ, тоо, баримтануудые абахын тула бухгалтериин хүдэлмэриие нарижуулан һайжаруулха, тодорхой һайн болгохо эрилтэ табигдана. Энэ асуудалаар республика дотор горитой ажал ябуулагдана.

Шэнэ жэлэй урдахана республикын статистическэ управлениин дэргэдэ тоолон тодорхойлолгын түб нээгдэбэ. Экономикын мэдээсэлнүүдые түргэн суглуулжа, саг соонь хэрэгтэй тоо, баримтануудые абаха хэрэг шэнэ түбэй гол зорилгонь болоно. Тингэжэ тоо бүридхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй орёо ажал оньһон аргаар, түргөөр бүтээгдэхэ болобо гээшэ.

Мүнөө республикын 14 аймагта мэдээсэлэй-тоолон тодорхойлолгын станци хүдэлнэ. Тиихэдэ хэдэн предприятида тиимэ станци бии юм.

Б. ВАНЧИКОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тоолон тодорхойлолгын түбэй хүдэлмэрилэгшэд Г. М. Лебедева (зүүн гарта), Э. М. Кузнецова, Е. Ю. Цыбелов.

А. ИСТОМИНОЙ фото.

БУРЯАДАЙ АССР-эй НАЙМАДАХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ЮҺЭДЭХИ СЕССИИН НЭЭГДЭХЭ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй юһэдэхи сесси Соведүүдэй байшангай Конференц-зал соо 1974 оной декабриин 30-да үглөөнэй 10 сагта эхилхэ.

* * *

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СТАРЕЙШИНЭНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй старейшинэнүүдэй Соведэй заседани Соведүүдэй байшангай Конференц-зал соо 1974 оной декабриин 30-да үглөөнэй 9 сагта эхилхэ.

* * *

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй юһэдэхи сессидэ ерэһэн депутадууд Соведүүдэй байшан соо үглөөнэй 10 часһаа үдэшын 7 час болотор, харин заседаниин болохо үдэр Соведүүдэй байшангай Конференц-зал соо үглөөнэй 9 часһаа бүридхэлдэ абтаха.

ҺААЛИ ЮУНДЭ ДООШОЛООБ?

Хэжэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз томо ажахынуудай нэгэн юм. Һаалиин 7 гүүртэдэ мүнөө мянга гаран үнеэн харууһалагдажа байнхай. Дурсагдагша жэлдэ гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэнхэй. Гэбэшье энэ амжалтаараа һанаагаа амараа бэшэ, һүүлэй үедэ колхозой олохон фермэнүүдтэ һү һаалиин эрид доошолоо. Мүнөө доро толилогдоһон корреспонденци соо тус ажахын гүүртэнүүдтэ элирүүлэгдэһэн дутагдалнууд тухай хэлэгдэнэ.

…рһэн зундаа республика…шэ нютагуудта ган гаролоһон һаа. Тооросдо …нажартаа хура бороон …арягүй адхаржа, бэл…н ногоон, сабшалан, та…гай ургаса хэзээ хэ…хиһээ һайнаар ургаа. …э эндэхи нютагай …ад бии хүсэеэ элсүү…ян ургасаяа хуряажа, …гэ адууһа малые эм…айнаар ондо оруулха …анхаралаа баһал эр…хандуулжа захалаа

…Ленинэй нэрэмжэ…хозой һаалиин гүүртэ…р ябажа, шалган хара…ай, халуун намар хэл…байһан зорилгоёо һаа…ба малшадай, мэргэ…болон хүтэлбэрилэг…эниинынье хүсэд бэе…гүй орхижорхиһониинь …лоно. Энээниень юу…эршэлэлтэйб гэхэдэ, …хоз гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэбэшье, һү һаалияа нёдондоной энэ үеынхиһөө аяар 400 шахуу центнерээр доошолуулаа. Жэшээлбэл, урдандаа түрүү зэргэдэ ябаһан Доодо-Тоёодой гүүртэдэ (даагшань Д. С. Матуев) һү һаали 7 мянган килограммаар, Ж. Д. Ябжановай хүтэлбэрилдэг Намаржаанай фермэдэ 13,6 мянган килограммаар доошолоо.

Энэ дутагдалынь юунһээ эхитэйб гэбэл, нэгэдэхеэр, ажахын фермэнүүдэй коллективүүд хаһа сагтаа үбэлжэлгэдөө бэлдээгүй, намартаа түрүүшын хүйтэнөөр малдаа нэмэлтэ тэжээл үгөөгүй, бэлшээридэ ябуулжа байгаа бшуу. Тиигэжэ хаһа сагтаа дулаан байрада байлгагдажа, шэмэтэ тэжээлээр хүсэд хооллуулагдаагүй дээрэһээ һү һаалинь эрид хорожо захалһан аад, мүнөөшье урдахи хэмдээ хүргэгдөөгүй байһаар. Тусхайлан хэлэбэл, Доодо-Тоёодой фермын бүхы 109 үнеэнэй хахадһаа олониинь туталлаһаншье һаа, сүүдхэдэ оройдоол 380—400 килограмм һүн абтана. Харин Намаржаанай, Шулуутын гүүртэнүүдтэ һү һаалинь баһал доошолһон зандаа.

Иигээд ерэхэлээрээ колхозой мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд ушарһан дутагдалаа хүсэд усадхахын түлөө ямар хүдэлмэри ябуулжа байна хаб гэжэ һонирхобол, тиимэшье эгсэ хэмжээнүүдые үшөөл хараалаадүй байһаар. Нэгэдэхеэр, тус ажахын мэргэжэлтэд «үнеэдэй тэжээлэй рацион зохёоходоо мал бүхэнэй шэгнүүрые, ашаг шэмые хараадаа абангүй, таамагаар хубаарилаа. Хоёрдохёор, малда үгтэһэн талха таряанайнь зүйл хуурайгаар эдюулэгдэнэ. Мүн һолоомониинь хэршэгдэжэ, элдэб витаминтай минеральна тэжээлтэй холигдожо шанаржуулагдангүй үгтэнэ. Гадна мүнөө хүрэтэрөө һаамхай үнеэдынь адхашье силос эдеэдүй байһаар.

Фермын һаалишадтай хөөрэлдэхэдэ, харууһалжа байһан үнеэдынь бага тэжээлээр хооллуулагдахадаа ашаг шэмээ нэмээнэгүй гэжэ мэдүүлнэ. Үнэн дээрэнь тоолон харахада, ашаг шэмээ лаб дээшэлүүлхээр тэжээлэй единицэ малдань хүртэнэгүй бшуу. Жэшээлбэл, мүнөө фермын үнеэд тус бүрөө сүүдхэдэ нэгэ килограмм талха таряанай зүйл эдинэ. Тиихэдэ абтаһан килограмм һүнэй түлөө оройдоол 300 грамм таряа талханай зүйл нэмэжэ үгтэнэ. Энээнһээ гадна, үбһэн, хэршэгдээгүй һолоомон эдюулэгдэдэг юм аабза. Теэд мүнөө шэмээ татаһан үнеэдтэ таряа талханай зүйл хүсэд хүрэхөөр үгөөгүйдэнь ямар үрэ гараха бэлэй.

Энэ фермэһээ гадна, Шулуутайн, Намаржаанай гүүртэнүүдтэ таряа талханайнь зүйл саг соогоо тээрмэдэгдээгүй дээрэһээ малынь энэ тэжээлээр ходо таһалдана.

Гэхэтэй хамта, ажахын гүүртэнүүдтэ һаалишад, үхэршэд, малай тэжээл буйлуулха хүдэлмэришэд дуталдана, һаагдаһан һү шүүрдэхэ шүүр, дэлэн аршаха бүд болон ажалда үмдэхэ тусхай хубсаһаар хүсэд хангагдаагүй байһаар.

Мэргэжэлтэдэй харюусалгата ажалдаа иимэ хайхарамжагүйгөөр хандаһан дээрэһээ Шулуутайн фермэдэ тэжээлэйнь цех мүнөө хүрэтэр ашаглагдаагүй, тэндэ хүдэлмэрилхэ хүнүүд томилогдоогүй. Һолоомониинь хүсэд хүрэхөөр асарагдаагүй зандаа. Энэ отделениие эрхилэгшын уялга дүүргэгшэ Г. А. Дашиевай гүүртын дэргэдэ суглуулагдаһан һолоомо фермын газаа зөөжэ асарха хүдэлмэри эмхидхээгүй дээрэһээнь, тэрэ тэжээлыень үмсын мал эдижэ, аргал шабааһантайгаа худхажа байнхай.

Бидэ мүнөө колхозой фермэнүүдэй ажал, зарим дутагдал тухай тобшо тэдыгээр тогтон хэлэбэбди. Зүгөөр нимэрхүү усадхагдаагүй дутагдалнуудаа эртээнһээ элирүүлжэ зохихо хэмжээ абадаггүй байһандань гайхалтай. Саашадаа табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлжэ, хараалһан түсэбөө сүм дүүргэхын түлөө колхозой мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд гар һула һуухагүй, зохихо хэмжээнүүдые түргэн болзорто абаха аабза гэжэ найдагдана. Юуб гэхэдэ, шэмэрүүн хүйтэн үбэлнай одоошье хүсэндөө орожо, гүүртэ, отарануудаар «өөрынгөө» шанга шалгалта ябуулжа эхилбэ бшуу.

И. ФЕДОРОВ.

КПСС-эй РАЙКОМУУДhАА МЭДЭЭСЭНЭ

ЭЭЛЖЭЭТЭ БЮРО

Халхэ холбооной узелай хүдэлмэриин хэды шэнэhэн ехэ удха шанартай байhаниинь эли. Тиимэhээ энэ шухала ажалые тон hайнаар, тордиhогүйгөөр ябуулхые халхэ холбооной хүдэлмэрилэгшэд оролдоно ёhотой.

Гэбэшье Хэжэнгын аймагай халхэ холбооной узелай хүдэлмэрине энэ эрилтэдэ таарамаар гэхын аргагүй. Тосхон, hууринуудай хоорондын телефоно холбоон ходо таhалдаха байдаг. Харин айл бүхэндэ радио оруулха гээшые бүришье муугаар ябуулна.

Жэшээлхэдэ, байгша оной 11 hара соо шэнэ 26 телефон айлнуудта табиха ёhотой байhан аад, оройдоо нэгые табяа. 258 радио айлнуудта оруулха үгэхэ түсэбтэй байhаар, наа гарые дутуу оруулhан байба. Бүхэдөө аймагай айлнуудай оройдоол 46 процентнь радио-дамжуулгануудые шагнадаг байха юм.

Эдэ бүгэдэ КПСС-эй Хэжэнгын райкомой бюро дээрэ элирбэ. Хэжэнгэ тосхондохи коммутатор тон муугаар хүдэлнэ гэжэ бюрогой гэшүүд элишээлэ. Телефонисткануудай ажал журам муу. Тэдэнэр хүнине хараажархидаг, хэрэгтэйгүй хэрэгсэнэ олон гомдол ороhон байха юм.

Узелай начальник В. И. Тайсаев, ЭТУС-эй цехэй начальник В. П. Родионов гэгшэд эдэ бүгэдые мэдэжэ байгаад, хэмжээнүүдые абаагүй байна.

Узелай партийна эхин организаци (секретаринь Г. Г. Гарифулин) үйлэдбэриин асуудалаар hонирходоггүй, эдэбхи багатайгаар хүдэлдэг юм. Партийна суглаанууд сагай болзор соогоо зарлагдадаггүй гэжэ хэлэлтэй. Тэндэ коммунистнууд тооhон нэгэтэхэ шагнагдадаггүй байгаа. Мүн социалис мүрысөөн хайша хэрэгээр эмхидхэгдэжэдэг, дүнгүүдынь hайн сагаа гаргагдадаггүй.

Эдэ мэтын дутуу дундануудые дары усадхаха, халхэ холбооной узелай хүдэлмэрине эрид hайжаруулхые заахан тогтоол КПСС-эй райкомой бюро баталан абаа.

Р. ЦЫМПИЛОВ,
КПСС-эй райкомой таhагые даагша.

ЗОРИЛГО ЕХЭ, ОРЁОШЬЕ

Мухар-Шэбэрэй аймагай колхоз болон совхозууд мал, тараан ажал хүгжөөхэ юhэдэхи табан жэлэйнгээ түсэб бирагүйгөөр дүүргэжэ байна. Урда үнгэрhэн наймадахи табан жэлэй түсэбтэй саадуулан харахада, энэ табан жэлэй дүрбэн жэлэй туршада мал болон тараан ажалай продукт нүүдые абаха талаар зарим тоо үргалта гарба. Ниитын адууhа малай тоо мүн лэ ёhотой бэшэ hөөрөн байна.

Гэбэшье үгэндэ мяха, hү, ноохо, ороото тарна, овощ тушааха түсэб ехэ гээгдэдэ оронхой. Дүрбэн жэлэй хүдэлмэриин дүн хаража үзэхэдэ, аймагай ажахинууд гүрэндөө ажар 11,7 мянган центнер мяха, 5 мянган центнер hү, 1500 центнер ноохо, 365,5 мянган центнер ороото, 5,8 мянган центнер овощ дутуу тушаагаад байна.

Эдэ тоо, баримтануудые КПСС-эй райкомой ээлжээтэ пленум дээрэ хэлэгдэhэн байгаа соо дурдагдаа. Энэ ехэ дутагдал тухай тогтохо зуураа, партиин райкомой нэгэдэхи секретарь Г. М. Конев бэрхэшээлтэ байдалай ямар хэмжээ хэрэгтэй hаань шэнэ хэлэhэн байна. Түбхэлэн түрүүндэ аймагай колхоз, совхозууд ниитын адууhа малые бардам хүрэхэ түлөө ажалаа хангаха шаданагүй.

Сабшалангай ургаса му, кукуруза ургуулга анхарал ёhоор табигдахаа болинхой. Мал ажалай хүндэ хүшэр хүдэлмэри оньhожоруулха, шэнэ типовой байрануудые бодхоохо хэрэг ехэ дутагдалтайгаар эрхилэгдэнэ. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэд hаа ажалаа хэрэгтэ харюусалга багатайгаар хандана гэhэн шүүмжэлэл байгаа.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаhан нүхэд мал болон тараан ажалай ехэ гол дэлдэ ороhон шалтагаан тушаа тогтохотоо хамта, сашадаа ажал хүгжөөхэ лаажа хүдэлмэриин түгэсхэлдэ эдэ зүйлэ хүсэхэ оролдолгоо юhэдэхи табан жэлэй эрид хубилалта ябуулха арга боломжонууд, бэелүүлхэ хэмжээ ябуулгануудые тухай пленумдэ мэдээсээ.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэрие бэелүүлхын түлөө

ПРОДУКЦИИН ШАНАР БА ҮЙЛЭДБЭРИИН АША ҮРЭ

Коммунизм байгуулгын мүнөө үеын шатада хүдэлмэриин шанар hайжаруулха ба ниитын үйлэдбэриин аша үрэ дээшэлүүлхэ гэhэн шухала асуудалые түрүүшын зэлжээндэ шиидхэхэ гэhэн эрилтэ табигдана. Арадай ажахын hалбари бүхэндэ техническэ дэбжэлтэ түйлаhанай үндэhэ hуури дээрэ экономико хүгжэнэ. Коммунизмын материально-техническэ бааза байгуулагдана. Тиихэдэ бүтээн гаргагдадаг продукциин шанар hайжаруулха, удаан саг соо муудангүй, хэрэглэлhээ гарангүй ашаглагдаха зүйлнүүдые бүтээхэ гээшэнь hайн.

Улаан-Үдын Железнодорожно районой олонхи предприятинууд энэ асуудалда саг үргэлжын анхарал хандуулна. Продукциин шанар hайжаруулбал, бата бэхи зүйлнүүдые бүтээн гаргабал, алмалта, арьбалалта хэхэ арга олгогдохо, тиигэжэ ниитын үйлэдбэриин аша үрэ дээшэлүүлэгдэхэ байна. Тиимэhээ районой промышленна олон коллектив техническэ дэбжэлтэ түйлаха тусхай түсэб зохёоhон юм. 1974 оной гурбан кварталай туршада районой предприятинуудта эмхидхэлэй-техническэ 2.346 хэмжээ ябуулга бэелүүлэгдээ, 15.100 мянган түхэригэй ашаг үрэ абтаа. Үйлэдбэриин хүшэр ажал оньhожоруулhанай ашаар 2.000 шахуу хүдэлмэришэд сүлөөлэгдэжэ, ондоо ажалда эльгээгдээ. Мүн ажалай бүтээсэ 23 процентээр дээшэлүүлэгдэhэн байна. Промышленна продукци үйлэдбэрилгын бүхы ургалтын 65 процентнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэнэй аша.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин шанар hайжаруулха талаар [illegible] бүхы хүдэлмэриин гол шэглэл юуб гэхэдэ, түрүү технологи нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэрине үргэлжэдэн оньhожоруулха, автомат зэбсэгжүүлхэ, бүтээсэ ехэтэй шэнэ тухеэрэлгэ хангаха болоно.

Авиазаводой хүтэлбэрилгэшэд, партиина организаци үйлэдбэрые нарижуулан эмхидхэхэ, түрүү технологи нэбтэрүүлхэ асуудалда саг үргэлжын анхарал хандуулна. Юhэдэхи табан жэлэй эхинhээ хойшо заводто технологическа 53 шэнэ процесс нэбтэрүүлэгдээ. Детальнуудые болбосоруулха шэнэ онол арга үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Хэрбээ 1971 ондо 144 деталь уридшалан зохёогдоhон программын ёhоор хүдэлдэг станогуудта болбосоруулагдаhан hаа, 1974 ондо 592 деталь болбосоруулагдаа. Имэ станогууд бүтээсэ ехэтэй байхаhаа гадна детальнуудые hайнаар, нарлар болбосоруулна. Завод уридшалан зохёогдоhон программын ёhоор хүдэлдэг станогуудые хэрэглэhэнэй ашаар 118 мянган түхэригэй экономическа аша үрэ абаhан байха юм. Мүн хэбүүдые хэхэ түрүү арга нэбтэрүүлэгдээ. Шудхалгын түрүү онол арга хэрэглэжэ, ажалай гаргаша бага болгогдоо, бүтээсэнь дээшэлээ.

Районой предприятинууд детальнуудые болбосоруулха электрофизическэ, электрохимическэ арга үргэнөөр хэрэглэнэ. Түрүү имэ арга ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, үйлэдбэрие үргэлжэдэнь оньhожоруулха хэрэгтэ бага бэшээр нүлөөлнэ.

Табан жэлэй эхинhээ хойшо районой предприятинуудта оньhожоруулагдамал 35 поточно лини, автомат ба автомат шахуу 20 лини тодхогдоо. Мүн тиихэдэ 12 участок үргэлжэдөө оньhожоруулагдаhан байна. Детальнуудые лаагаар хушаха оньhожоруулагдамал поточно лини «Теплоприбор» заводто тодхогдоо. 150 мянган дүрбэлжэн метр лаагаар хушаха бүтээсэтэй энэ лини ашаглаhанай ашаар 180 мянган түхэригэй алмалта хэгдэhэн байна.

Үйлэдбэрине техническэ талаарнь шэнэ зэбсэгжүүлхэ, ажалаа эрдэм ухаанай үндэhөөр эмхидхэхэ асуудалда [illegible] Ажалые эрдэм ухаанай үндэhөөр эмхидхэхэ 930 хэмжээ ябуулга бэелүүлэгдэжэ, [illegible] ашаар 4.5 миллион түхэригэй экономическа аша үрэ абтаа. 500 хүдэлмэришэн хүшэр ажалhаа сүлөөлэгдөө.

Олон коллектив ажалаа эрдэм ухаанай үндэhөөр эмхидхэхэ түсэб зохёоходоо, үйлэдбэрээ техническэ талаарнь шэнээр зэбсэгжүүлхэ, шэнэ түрүү технологи нэбтэрүүлхэ холын хараата зорилго шиидхэдэг юм. Имэ түсэбөө дүүргэжэ байгаа коллективүүд цехүүд хоорондохи, цехүүд доторой үйлэдбэрине тусхай шэглэлтэйгээр эмхидхэхэ, ашаа шэрэлгые гуримшуулха, hаадгүй hайнаар ажаллаха эрхэ нүхэсэл хүдэлмэришэдтэ олгохо, үйлэдбэрие хүтэлбэрилэн эмхидхэхэ онол арга нарижуулха асуудалда гол анхаралаа хандуулна.

Продукциин шанар hайжаруулга хадаа ажалай эмхидхэл гуримшуулха, ажалые зүбөөр, эрдэм ухаанай үндэhөөр эмхидхэхэ эрилтэтэй холбоотой юм. Тиихэдээ шанар hайжаруулха асуудалые эртээнhээ түсэблэхэ, ямар аргаар бэхи hайн зүйлнүүдые бүтээхэ арга боломжонуудые элирүүлхэ шухала. Эрхим шанартай продукци бүтээн гаргахын түлэ бүхы ажал эхинhээнь абаад эсэс хүрэтэр эрдэм ухаанай үндэhөөр эмхидхэхэ, үйлэдбэрие мүн лэ эрдэм ухаанай үндэhөөр хүтэлбэрилхэ хэрэгтэй юм.

Манай районой зарим предприятинууд Москвагай Лихачёвой нэрэмжэтэ заводой коллективэй үүсхэлые дэмжээд, имагтал hайн шанартай продукци бүтээхэ гэжэ оролдоно. Бүтээhэн зүйлнүүдээ голодоhогүйгөөр, гэдэргэнь бусаалтагүйгөөр тушааха гурим предприятинуудта нэбтэрүүлэгдэнэ.

Ленинэй ордентэ локомотив-вагон заhабарилгын завод районой заhабарилгын үйлэдбэриин [illegible] түрүүшүүлэй нэгэн болоно. [illegible] hүүлээр локомотив, вагон заhабарилгын шанар hайн дээшэлээ. Шэнэ гуримда орохын урда тээ 1965 ондо голодоhон продукци [illegible] 0,51 процент гологдог байгаа hаа, 1972 ондо тэрэнэй хуби 0,16 процент болоо. Мүнөө заводой коллектив голодоhогүй продукци бүтээхэ Саратовска гуримай Львовско дүй дүршэл хэрэглэжэ эхилээ. Энэнь юугээрээ илгаатайб гэхэдэ, hайн продукци бүтээхэдэ hаад ушаруулдаг элдэб юумэ эртээнhээ усадхаха хэрэгтэ хүдэлмэришэдэй, инженер, техникүүдэй харюусалга дээшэлүүлхые хараалдаг юм. Имэ гурим хэрэглэжэ байгаа энэ коллектив вагон, локомотивуудые ямаршье ажаглалта, голодоhогүйгөөр заhабаридаг болоо.

Научно-техническэ дэбжэлтэ түйлаха, продукциингаа шанар hайжаруулха хэрэгтэ хүдэлмэришэд эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тэдэнэр арга боломжонуудаа элирүүлэн хэрэглэхэ шэнэ үүсхэл гаргана. hаяхан партиин райком СССР-эй Верховно Соведэй депутат Е. М. Мацуковой хүтэлбэрилдэг ЛВРЗ-гэй локомотив-хабсаралгын цехэй электрослесарьнуудай бригадын үүсхэлые дэмжэhэн байна. Энэ бригада ажалай түрүү онол арга, техническэ түйлалта хэрэглэhэнэй ашаар локомотивуудые эрхим hайнаар хабсаргаха уялга абаhан юм.

Ленинскэ комсомолой 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ прибор бүтээлгын заводой коллектив эрхим шанарай продукци бүтээхэ гэжэ мүрысэнэ. Заводой Пётр Бусовиковой даадаг бригадын голодоhогүй продукци бүтээхэ гэhэн үүсхэлые 1.000 шахуу хүдэлмэришэд дэмжэнхэй. Энэ заводой 28 бригада «Эрхим шанарай бригада» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэхэ уялга абаа.

Бүхы коллективэй, хүдэлмэришэн бүхэнэй продукциин шанар hайжаруулха тэмсэлдэ хабаадалсаа hаань, hайн үрэ дүн түйлагдаха байна. Тиимэhээ энэ асуудал предприятинуудай бүхы албатанай — цехүүд, таhагуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, мастер, технологуудай, техническэ хиналтын таhагай хүдэлмэрилэгшэдэй — сэхэ уялга байхаhаа гадна, предприятиин бүхы ниитын шиидхэхэ зорилго болоно. Ниитын хинагшад — дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэд ехэ үүргэ дүүргэнэ. Тэдэнэр өөhэдынгөө дүй дүршэл залуу нүхэдтөө дамжуулна.

Продукциин шанар hайжаруулха асуудал саг зуура табигдаhан эрилтэ бэшэ гэжэ хүдэлмэришэд мэдэрнэ. Тиимэhээ энэ асуудал коллективэй бүхэнэй гол анхарал болоо.

Г. КРАСИКОВ,
партиин Улаан-Үдын Железнодорожно райкомой таhагые даагша.

БҮХЭЛИ hАРААР УРИДЛАА

Закаменск хотын ажалшадые сагаан эдеэгээр хангадаг Зэдын комбинадай ажахын hаалишад нилээдгүй hайнаар ажаллажа байнад. Тэдэнэр жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь гушан хоногоор урид дүүргэнхэй.

Тус ажахын түрүү hаалишад М. И. Миллер, В. Х. Гармаева, О. Д. Цыбжитова гэгшэд декабриин 1-дэ hү hааха жэлэйнгээ түсэб дүүргэжэ шадаа. Жэшээнь, М. И. Миллер түсэбэй ёhоор, hаамхай үнеэн бүриhөө 2.600 килограмм hү hааха байбал, энэ тоогоо аяар 2.838 килограммда хүргөө. В. Х. Гармаева 3.392 килограмм О. Д. Цыбжитова 2.473 килограмм hү hаагаа.

Тэдэнэрэй дундаhаа залуу hаалишан В. Х. Гармаевае онсо тэмдэглэмээр. Энэ басаган Еаянголой дунда hургуули дүүргэмсээрээ, өөрынгөө эжын даажа байhан бүлэг үнеэдые тушаажа абаhан юм. Тиин 1974 он соо hаамхай үнеэн бүриhөө 3300-гаад кг. hү hааха гэhэн уялга абаа hэн. Жэлэй арбан нэгэ hарын дүнгөөр тэрэ аяар 3.392 килограмм hү hаагаад байба.

Мүн энэл ажахын hаалишад А. С. Шмидт, Ц. Ц. Рампилова, Е. Х. Дулмаева, Е. П. Максимова гэгшэд декабриин 12-то жэлэйнгээ түсэб дүүргэө.

Д. ЛЫГДЕНОВА.
Захаамин.

Улаан-Үдын теплоэлектроцентраль республикымнай энергетикын үнинэй предприяти юм. Харин түйлаhан технико-экономическа үрэ дүнгүүдээрээ ороной түрүү электростанцинуудтай нэгэ зэргэдэ ябана.

Нэгэ киловатт-час электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилхын тула 329,4 грамм түлишэ эндэ галдагдана. Хэрбээ Улаан-Үдын ТЭЦ 1965 ондо нэгэ киловатт-час элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэдээ 555,8 грамм түлишэ хэрэглэдэг байбал, мүнөө киловатт-час бүхэндэ 226,4 грамм нүүрhэ арьбалдаг болоо. 1965 онhоо хойшо алмагдаhан энэ түлишэ хэрэглээ hаа, ТЭЦ аяар 50 сүүдхэ соо хүдэлхэ байна.

ТЭЦ-эй энергетигүүд нэтэрүү шанга ажалаараа имэ амжалта түйлаа. Уhа халааха схемэ, турбогенераторнуудай хүдэлмэри хубилгагдаhан юм. Котлоагрегадууд ба турбинануудай хүдэлмэри автомат аргаар хангагдана. Нэгэ машинист хоёр котлоагрегат, турбогенератор хангадаг болсо. Нэгэ час соо 220 тонно халуун уурал үйлэдбэрилхэ шадалтай 9-дэхи котлоагрегат байгша оной намар ашаглалгада тушаагдажа, ТЭЦ-эй хүсэ шадал нилээд ехээр нэмээгдэhэн байна.

Теплоэлектроцентра л и и и бүхы агрегадууд, генераторнуудые хүдэлгэхын тула ехэ анхарал оролдолго, мэргэжэл шадабари хэрэгтэй юм. Юуб гэхэдэ, электрын элшэ хүсэ хэрэглэлгэ сүүдхэ соо нэгэ жэгдэ байдаггүй. Зарим сагта ехэ хүсэн хэрэглэгдэжэ, эндэхи турбинануудта хүшэр байдал тохёолдодог.

Улаан-Үдэ городой ажалшад мүн предприятинууд нэгэ час соо заримдаа 1200—1400 тонно халуун уhа хэрэглэнэ. Ушар имэhээ ТЭЦ-эй энергетигүүд хамаг түхеэрэлгэнүүдээ хёрхоор адаглан харадаг, хэрэгтэй хэмжээ дары абадаг байха юм. Убэлэй хүйтэндэ трансформаторай хэрэгhээ гараха ушар үзэгдэдэг. Городые электрын элшэ хүсөөр таhалгаряагүйгөөр хангахын тула үдэр hүниие илгангүйгөөр вахтада зогсохо хэрэг гарадаг.

ТЭЦ-эй энергетигүүд тодорхойлхы жэлдэ социалис мүрысөөнэй тугые дээрэ үргэн, 11 hарын даабариhаа гадуур 1826 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилhэн, 1699 тонно түлишэ алмаhан байна. Энээндэ ухаалан зохёогшод, уралан нарижуулагшадай хубита бии. Тэдэнэр 98 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: энэ жэлдэ ашаглалгада оруулагдаhан 9-дэхи котелые хүтэлбэрилэн хүдэлгэхэ щитэй дэргэдэ «Востокэнергомонтажай» түхеэрэлгэ тодхон хүдэлгэгшэ Павел Голованов (зүүн гарhаа), котёлой машинист Дмитрий Овчинников.

П. БУРМАКИН,
фотонь авторай.

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ УРДА ТЭЭХЭНЭ

МОСКВАГАЙ Союзуудай байшангай Колонно зал соо ороноймнай ахамад Жабар-Үбгэн зарим түрүү мэргэжэлтэдэй түлөөлэгшэдтэй, ажалай түрүүшүүлтэй, мэдээжэ хүнүүдтэй уулзажа, тэдэнэртэй хөөрэлдэhэн байна. Уулзалгада ерэhэн хүн бүхэндэ үнгэржэ байhан 1974 он ямар удха шанартай байгааб, ерэхэ жэлдэ ямар хараа түсэбүүдтэй байнаб гэhэн асуудалаар зохид хөөрэлдөөн болоhон байна.

Уулзалгын түгэсхэлдэ Жабар-Үбгэн ерэжэ байгаа Шэнэ жэлээр шэнэ нүхэдөө амаршалаад, зол жаргалтай, элүүр энхэ ябахыень, ажалдань hуралсалдань шэнэ амжалтануудые юрөөбэ.

РСФСР-эй габьяата барилгашан, коммунист А. М. Суровцевай Теплый Стан гэжэ газарта баригдажа байhан гэр Шэнэ жэлэй урда тээ ашаглалгада тушаагдаха, түсэбhөө гадуур баригдаhан байшан болоно. 1974 ондо бригадамнай 16 дабхар туршалгын байшан хабсаргаха эрхын түлөө мүрысөөндэ хабаадалсажа, илажа гараhан байна гэжэ Суровцев хөөрөө. Ерэхэ 1975 оной эхеэр имэ гэр хабсаргагдажа эхилхэ байна. Имэ гэрнүүд мүнөө байhан гэрнүүдhээ нилээд hайн байхаар зохёогдонхой. Үндэр үhэтэй, уужам таhалгануудтай, ехэ уужам кухнитай энэ гэрнүүд ниислэл хотодомнай олоор баригдадаг болохо. Гэр барижа байхадаа, тэрэнэй гадаада түхэлые хубилгангүй дотоодо таhалгануудыень ондо ондоогоор зохёон табижа болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. М. Суровцев (наада таладань) ба тэрэнэй бригадын гэшүүд. Бригадир 16 дабхар гэрэй түхэл македые гартаа баряад байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Засагай дээдын зургаануудта

БАРИЛГЫН ХЭРЭГ ГУРИМШУУЛХА

Партиин обком, республикымнай Министрнүүдэй Совет барилгын организацинуудай хүдэлмэри hайжаруулха хэмжээнүүдые хараалhан байна. Тэрэнь юуб гэбэл, Орёл городто гэр байра граждан барилгануудые жэгдэ hайнаар ашаглалгада тушаалгые эмхидхэхэ талаар КПСС-эй Орловско обкомой хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай партиин ЦК-гай тогтоолые бэелүүлэн, мүн Улаан-Үдэ городто бодхогдодог гэр байра ба граждан барилгануудые ашаглалгада hайн сэгнэлтэтэйгээр тушааха, барилгада таhалгаряагүй hайн түсэблэлгэ, поточно арга хэрэглэхэ тухай тогтоол баталан абаа.

Энэ зорилгоор 1975 оной январиин 1-hээ Улаан-Үдэ городто байрын гэрнүүдэй, культурно-ажаhуудалай, коммунальна барилга хэхэ захил эрхилхэ хэрэг Улаан-Үдын горсоведэй гүйсэдкомдо даалгагдаа. Улаан-Үдын ЛВРЗ-hээ, Улаан-Үдын авиазаводhоо, Зүүн Сибириин түмэр замай 6-дахи отделениhээ, МВД-hээ, хүүгэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводhоо (40-дэхи квартал), Буряадай барилгын управлениhээ (41-дэхи квартал) ондоо предприяти, организацинууд барилга өөhэдөө эрхилхэ эрхэгүй болобо.

Гэр байра, hургуули, хүүгэдэй эмхи зургаануудые, культурно-ажаhуудалай ба коммунальна барилга эрхилхэ тухай захил хэдэг промышленна предприятинуудай, министерство, захиргаанай хүтэлбэрилэгшэд энэ уялгаа Улаан-Үдын горсоведэй гүйсэдкомдо 1976 оной январиин 1-hээ дамжуулан үгэхөөр уялгалагдаhан байна. 1976 ондо баригдаха ёhотой гэр байра, гэгээрэлэй, культурын, элүүрые хамгаалгын, ажаhуудалай - коммунальна ажахын, худалдаа наймаанай ба ниитын эдеэ хоолой объектнүүдые бодхохо проектно-сметнэ документаци 1975 оной мартын 1 болотор Улаан-Үдын горсоведэй гүйсэдкомдо тушаагдаха болоо. Гэр байра, hургуули, хүүгэдэй эмхи зургаануудые, культурно-ажаhуудалай, коммунальна барилга бодхоохо тухай проектно-сметнэ документаци зохёохо захилые 1975 ондо дүүргэхэ даабари ганса Улаан-Үдын горсоведэй гүйсэдкомhоо абахаар «Бурятгражданпроект» институт уялгалагдаhан байна.

Барилга ба барилга эрхилхэ бэлэдхэл хэдэг бүхы организацинуудай хүдэлмэри гуримшуулха, зүбөөр эмхидхэхэ зорилгоор саг үргэлжын координационно түб байгуулагдаhан байна. Тэрэнэй түрүүлэгшээр Улаан-Үдын горсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. П. Үсеев томилогдоо.

1976—1977 онуудай туршада Улаан-Үдэдэ бодхогдохо гэр байра, культурно-ажаhуудалай ба коммунальна объектнүүдые бариха, проектно-шэнжэлэлгын хүдэлмэри (энэ жэлэй, мүн ерэхэ жэлнүүдэй) эрхилхэ капитальна hомололгые республикын Министрнүүдэй Соведтэ даажуулан үгэхэ хэрэг 1975 оной майн 1 болотор промышленна предприятинуудтай, министерство, захиргаанууднуудтай, тэдэнэй дээдын организацинуудтай хамта шиидхэжэ дүүргэхыень Буряадай АССР-эй Госпланда даалгагдаа.

Улаан-Үдын генеральна түсэбые үндэhэ болгон, 1976—1980 онуудта гэр байра, культурно-ажаhуудалай барилга тааруулан бодхохо холын хараата түсэбые «Ленгипрогор» ба «Бурятгражданпроект» институдуудтай хамта 1975—1976 онуудай туршада зохёожо дүүргэхээр Улаан-Үдын горсоведэй гүйсэдком уялгалагдаhан байна.

Улаан-Үдэ городто баригдаха барилгануудай бэлэдхэл саг соонь хэхын байдал шалгахын тула 1975 оной январиин 1 болотор УКС-эй дэргэдэ хүдэлмэриин тусхай бүлэг ба Буряадай барилгын управлениин тусхай диспетчерскэ түб эмхидхэхээр хараалагдаба.

1976—1977 онуудай туршада Улаан-Үдэдэ гэр байра бодхохо, ашаглалгада тушааха поточно аргын директивнэ түсэб 1975 оной августын 15 болотор зохёохоор Буряадай АССР-эй Госплан, Улаан-Үдын горсоведэй гүйсэдком, «Бурятгражданпроект» институт уялгалагдаа.

Улаан-Үдэдэ 1976—1977 онуудай хугасаада гэр байра, культурно-ажаhуудалай барилга эрхилхэ ба проектно-шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэхэ хоёр жэлэй түсэбые Улаан-Үдын горсоведэй гүйсэдкомтой «Бурятгражданпроект» институдтай хамта 1975 оной майн 15 болотор зохёожо дүүргэхээр Буряадай АССР-эй Госплан уялгалагдаба.

Совет орон: шэнэ hонин

«БҮХЫ РОССИДА МЭДЭЭЖЭ»

САРАТОВ. (ТАСС-ай корр.). Агууехэ вождиин эсэгэ — И. Н. Ульянов тухай ном иигэжэ нэрлэгдэнэ. Саратовтахи Проволжско номой хэблэл энээниие барлан гаргаа. Илья Николаевичай статьянууд, документнүүд, материалнууд, мүн ородой элитэ мэдээжэ багша тухай сугтаа хүдэлhэн хүнүүдэй, нүхэдэйнь дурдалганууд энээн дотор ороhон байна. Энэ ном — ленинианын олон номуудай нэгэниинь мүн. «Ульяновтанай бүлэдэ хүмүүжүүлгэ» гэhэн ном энэ жэлдэ дүрбэдэхеэ хэблэгдээ. «Ульяновск — Ленинэй эхэ нютаг» гэhэн гоё hайханаар шэмэглэгдэhэн альбом хэблэгдэн гаргагдахаар бэлдэгдэжэ байна.

МАНТАН ЕХЭ КОМБИНАДАЙ ГУРБАДАХИ ЭЭЛЖЭЭН

КУСТАНАЙ. (ТАСС-ай корр.). Карагандагай металлургическа комбинадые түүхэй эдээр хангадаг Лисаковско ашагта малтамал шанаржуулгын комбинадай гурбадахи ээлжээе ашаглалгада оруулха тухай актда гүрэнэй комисси гар табяа.

Мүнөө мантан ехэ комбинат жэлдээ 11.700 мянган тонно руда, 6500 мянган тонно шанаржуулагдаhан концентрат үйлэдбэрилэн гаргадаг болохо.

ХҮДЭЛМЭРИШЭНЭЙ УНИВЕРСИТЕДҮҮД

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС-ай корр Д. Полищук). Эндэхи В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ оптико-механическа нэгэдэлэй бүхы цехүүдтэ педсоведүүд эмхидхэгдэн байгуулагдаа. 816 хүмүүжүүлэгшэдэй хүдэлмэрие эдэнэр хүтэлбэрилнэ. Станочнигуудай, радио-хабсаргагшадай, шудхалаашадай, хабсаргагшадай залуу халаание хүмүүжүүлхэ хэрэг эдэнэртэ даалгагдаhан байна. Соёл болбосорол ехэтэй, залуушуулда hайнаар хандажа шададаг, ажалай ба ажабайдалай ехэ дүй дүршэлтэй түрүүшүүл хүмүүжүүлэгшэдэй ниитын мэргэжэл шудална. Партийна организацинуудай оруулhан дурадхалнуудые хүдэлмэришэдэй нэмэл суглаанууд дээрэ наринаар зүбшэн хэлсэжэд, баталдаг байна.

Эдэнэр залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ бүхы дүй дүршэлөө, мэргэжэл шадабаряа зорюулдаг юм. Тиимэhээ hара бүхэндэ багшанар-хүдэлмэришэд залуу кадрнуудые hурган бэлдэлгын дүнгүүд тухай ажалшадай коллективэй үмэнэ тоособод.

Эдэнэй хоорондо дэлгэрhэн мүрысөөндэ илагшадые тодоруулхын тула комисси ехэ хүдэлмэри ябуулдаг байна. Энэ жэлдэ токарь Г. Т. Лапик, оптик К. И. Яковлева гэгшэд «Түрүү бэрхэ хүмүүжүүлэгшэ» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртөө. Эдэнэр хүндэлэлэй грамотануудаар, мүнгэн шангуудаар шагнагдаа.

Оптическа фирмын хүмүүжүүлэгшэд тусхай курсануудта, семинарнуудта hуража, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлдэг юм. Эдэнэр психологоор, педагогикоор, гоё hайханиие ойлгожо hуралгаар, эдиршүүлэй социальна асуудалнуудаар лекцинүүдые шагнадаг. Арбаад hурагшадые хүмүүжүүлhэн нэгэдэлэй наhажаал хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдөөнүүд олониие hонирхуулдаг байна. Парткомой гэшүүн Социалис Ажалай Герой токарь М. И. Иванов, СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат, слесарь-хабсаргагша А. А. Беспалов, фрезеровщик Н. П. Яковлев гэгшэд заводой багшанарай hургуулиин багшанар болоо.

Техническэ мэргэжэлэй училищинуудые, hургуулинуудые дүүргэhэн ехэ бүлэг залуушуул оптико-механическа нэгэдэлдэ ажалайнгаа намтар hая эхилбэ. Залуу хүн бүхэндэ өөрын багша бии.

АЧАГАЙ СЭНХИР ТҮЛИШЭ

АШХАБАД. (ТАСС-ай корр. И. Масюков). Компрессорнэ хүсэтэ станци Каракумай хойто захадахи Ачагай газоконденсатна олзоборилго дээрэ ашаглалгада оруулагдаба. Сэнхир түлишэ олзоборилгын хэмжээе тэрэ хэмдэнь байлгаха арга олгохо байна.

Ачакска сэнхир түлишые промышленна аргаар үйлэдбэрилэн абаха хэрэгтэй найман жэлэй урда тээ ашаглалгада оруулагдахадань, Туркмениин газай индустри бии болоо hэн: Мүнөө сүүдхэдээ 21 миллион кубометр сэнхир түлишэ абтажа, Дунда Ази—Центр гэhэн газай хоолой соргоор эльгээгдэнэ. Ачагай 60 миллиард тухай кубометр газ ороной Европодохи хубиин индустриальна районуудта эльгээгдээ.

ПРОЕКТЭЭР ХАРААЛАГДАhАН ХҮСЭНДӨӨ ОРОБО

ФРУНЗЕ. (ТАСС-ай корр. В. Цурканенко). Түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ 300 миллиондохи электрын лампа Майлисайска СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ электролампын заводой поточно-технологическа линиhээ бүтээгдэн гаргагдаба.

Мүнөө завод 600 түхэлэй лампа бүтээн гаргадаг юм. Эдэнэй 18-киинь шанарай гүрэнэй тэмдэгтэ хүртэнхэй. Предприятиин продукци дэлхэйн 30 орондо эльгээгдэнэ.

300 миллиондохи электрын лампа бүтээн гаргалга үшөө нэгэ гайхамшаг ушартай — предприятиин эмхидхэгдэн байгуулагдаhаар 10 жэлэй ойтой тудалдаа. Жэлэй дүүрэтэр заводой коллектив үшөө 10 миллион лампа бүтээхэ байна.

СҮҮДХЭДЭЭ ГУШАН ХАЙЛУУЛГА

МАГНИТОГОРСК. (ТАСС-ай корр.). Эндэхи В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ металлургическа комбинадай 35-дахи хоёр ваннатай пеэшэнэй булад хайлуулагшад урдань үзэгдөө дуулдаагүй ехэ үрэ дүн түйлаба. Сүүдхын турша соо энэ агрегадта 30 хайлуулга хэгдээ — 8600 тонно булад. Хайлуулга бүхэндэ 48 минута гаргашалагдаhан байна.

В. Пономаревой, В. Корневой, И. Кирилловэй булад хайлуулагшадай бригаданууд үндэр мэргэжэл шадабиритай байhанаа харуулаа. Эдэнэр халаанайнгаа даабарие хоёр дахин үлүүлэн дүүргээ. Түсэбhөө гадуур 4 мянган тонно булад хайлуулба. Имэ агрегадуудта урдань түйлагдаагүй үндэр үрэ дүн харуулагдаа — часай турша соо 346 тонно булад.

35-дахи пеэшэнэй коллективэй амжалта булад хайлуулгые саашадань ехэдхэхын түлөө социалис мүрысөөндэ шэнэ хуудаhа нээнэ.

ОРОНОЙ ПОЛИГРАФИСТНУУДТА

ПЕТРОЗАВОДСК. (ТАСС-ай корр. Н. Милов). Кондопожско целлюлозо-саарhанай комбинадай саарhа хэдэг үргэн хэмжээнэй долоодохи машина жэлэй эхинhээ хойшо 115 мянгадахи тонно газетын саарhа гаргаба. Энэнь агрегадай проектээр хараалагдаhан хүсэнhөө дээшээ. Тус классай машинануудта имэ үндэр ехэ амжалта түйлагдаагүй юм.

Карелиин энэ hалбариин хүдэлмэришэд түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы жэлэй түсэбүүдые, социалис уялгануудые болзорhоонь урид дүүргэн, Шэнэ жэлые угтажа байна. Орон дотор үйлэдбэрилэгдэhэн газетын саарhанай гурбанай нэгэ хубиие эндэхи хүдэлмэришэд гаргаа. Сегеж, Ляскел, Питкярант ба Суоярвидахи предприятинуудай коллективүүд продукци бүтээн гаргалгаяа нилээд дээшэлүүлhэн байна.

Предприятинуудые шэнэдхэн hэльбэhэнэй, орёо нарин түхеэрэлгэнүүдые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлhэнэй, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлhэнэй ашаар имэ ехэ амжалта түйлагдаа.

ҮҮСХЭЛТЭ АЖАЛАЙ ҮРЭ ДҮН

(Аймагай Соведэй сессиһээ)

Түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ Зэдын аймагай ажалшад хүдөө ажахын болон промышленностиин продукци ехээр абажа, гүрэндэ худалдаха талаар дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаа һэн. Тэрэниие хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула аймагай Совет, тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитет ажалшадай дунда ябуулжа байгаа эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хэмжээ эрид дээшэлүүлэн, хүсэ шадалынь элсүүлээ.

Жэлэй туршада аймагай Соведэй гүйсэдком газар таряалангай ургаса дээшэлүүлхэ, адууһа малай тоо толгой олошоруулха, тэдэнэй шаг шэмэ дээшэлүүлхэ талаар горитойхон хэмжээнүүдые абаһан юм. Хүдөө ажахы хүгжөөхэ, түрүү дүй туршэл нэбтэрүүлхэ, оньһото техникэ хэрэглэхэ асуудалнууд аймагай Соведэй сесси, гүйсэдкомой заседани дээрэ ходо харагдажа, тэндэ абтаһан шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула ехэхэн хүдэлмэри хэгдээ.

Аймагай Соведэй гүйсэдком, тэрэнэй таһагууд, депутадууд, аймагайнгаа партийна организациин хүтэлбэри доро ажалшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр элгэрүүлжэ шадаа. Аймагай ажалшадай, түрүү ажахынуудай, түрүүшүүлэй хүдөө ажахын продукци ехээр абажа, гүрэндэ худалдаха талаар гаргаһан шухала үсхэл, хандалга республикымнай хүн бүхэндэ һайса мэдээтэй.

Аймагай бүхы Соведүүдэй, тэдэнэй гүйсэдкомуудай үсхэл оролдосотойгоор ажаллаһанай ашаар юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы жэл муу бэшээр дүүрэжэ байна. Аймагай ажахынууд гүрэндэ мяха, һү, ноохо, үндэгэ. ороохо таряа худалдаха түсэбөө нилээд үлүүлэн дүүргээ. Тиихэдэ нийтын адууһа малай тоо толгой горитойхоноор олошороһон байна. Жэшээлхэдэ, ганса хонидой тоо нёдондо жэлэйхиһээ 14 мянгаар олошороо.

Энэ жэл аймагай хонишод 136.713 хурьга абажа түлжүүлээ. Иимэ олон хурьган аймаг дотор хэзээдэшье абтаагүй юм. Энэ талаар Ленинэй орденто Борьёогой совхозой хонишодой түйлаһан ажалай амжалта онсо тэмдэглэмээр. Совхозой хонишод 100 эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 116,3 хурьга абажа томо болгоо.

Түл абаха талаар «Коммунизм», Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозуудай, Оёорой совхозой хонишод һайн амжалтануудые түйлаһан.

Жэлэй туршада аймагай промышленна предприятинуудай коллективүүд муу бэшээр хүдэлжэ гараба. Продукци үйлэдбэрилхэ 11 һарын түсэб 106.5 процент дүүргэгдэжэ, түсэбһөө гадуур гүрэндэ 216.9 мянган түхэригэй продукци үгтөө. Аймагай олохон предприятинууд продукци худалдаха түсэбөө дүүргэн, экономическа байдалаа һайжаруулаа.

Гэхэтэй хамта аймагай Соведэй гүйсэдкомой зүгһөө ажахы хүтэлбэрилгэдэ дутуу дунданууд үшөөл бии байһаар. Аймагай ажахынуудта эбэртэ бодо мал мүртэй һайнаар үдэнэгүй. Энэ жэл 2000 гаран үнеэд, гунжанууд һубайраа. 100 үнеэн бүриһөө арайхан гэжэ 77 туғал абтаа. Адууһа мал үхүүлхэ ябадал усадхагданагүй. Олохон ажахынуудта газар таряалангай ургаса бага байһаар. Зарим промышленна предприятинууд түсэб, зорилгонуудаа дүүргэнэгүй, муу шанартай продукци гаргана.

Мэнэ һаяхана боложо үнгэрһэн аймагай Соведэй сесси дээрэ аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Д. Ю. Цибикжапов тоосоото элидхэл соогоо, тэндэ үгэ хэлэгшэд эдэ бүгэдые дурдаһан байна.

— Манай сельскэ Соведэй харьяата ажахы, предприяти, организацинуудай коллективүүд энэ жэл муу бэшээр хүдэлжэ гараа, — гэжэ Доодо-Ториин сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. П. Ломухин хэлэбэ. — Илангаяа Ториин шубуунай фабрика һайн амжалтануудые түйлаа. Тус фабрика хүдөө ажахын продукци гаргаха жэлэйнгээ түсэб декабриин 10-да дүүргэһэн. Тиихэдэ үндэгэ абаха түсэб 104,4 процент, мяха абаха түсэб — 146,7 процент дүүргэгдөө.

Гүрэнэй түсэб, даабари дүүргэхэ талаар сельскэ Соведэй гүйсэдком, саг үргэлжын комиссинууд, депутадууд шухала хэмжээнүүдые абажа байдаг. Жэшээлхэдэ, манай Ториин совхоз ойрын хэдэн жэлэй туршада һү абалгаяа 1,5 дахинаар ехэ болгохо аргатай гэжэ сельскэ Соведэй депутадууд элирүүлээ. Хүдөө ажахын болон промышленна продукци үйлэдбэрилгэ түргэнөөр дээшэлхэ арга боломжо бэшэшье предприяти, организацинуудта бии.

Ленинэй орденто Борьёогой совхозой хүдэлмэрилэгшэдэй оролдосотой һайнаар ажаллажа байһан тухай тэндэхи Белозерскын сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Г. С. Одоев хэлэбэ. Совхоз гүрэндэ мяха худалдаха жэлэйнгээ түсэб 101,2 процент, һү—126 процент дүүргээд байна. Ажалшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ нютагай Соведүүдэй депутадууд, тэрэ тоодо суута хонишон Д. Я. Свистунов, эрхим һаалишан Е. И. Грудинина болон бусад түрүүлжэ ябана. Сельскэ Соведэй харьяата ажахы, организацинууд табан жэлэйнгээ түсэб бүхы талаарнь үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

— Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна, — гэжэ тус колхозой правлениин түрүүлэгшэ В. Н. Шибанов үгэ хэлэлгэндээ тэмдэглэбэ. — Гүрэндэ мяха, һү, ноохо, таряа худалдаха түсэб үлүүлэн дүүргэгдөө. Тиихэдэ нийтын малай тоо толгой нилээд олошоржо, түсэб бүхы малаар дүүрөө. Мүнөө колхознигууд малай үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэргэхын, хойто жэл таряа, ногооной үндэр ургаса абахын, түсэб уялгануудаа сүм дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна, — гэбэ.

Сесси дээрэ аймагай Соведэй гүйсэдкомой милициин таһагые даагша Н. Ц. Галсанов, аймагай Соведэй гүйсэдкомой түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ Б. Ц-Д. Баиров, Наринай сельскэ Соведэй түрүүлэгшэ И. А. Меньшиков, Гүрэнэй Банкын Зэдын таһагые даагша М. А. Иванова, «Октябрьский» совхозой директор П. Т. Тарабукин, аймагай Соведэй гүйсэдкомой финансын таһагые даагша Б. Б. Мункоев, аймагай эд хэрэглэгшэдэй кооперациин түрүүлэгшэ Д. К. Нетудыхатко, Буряадай АССР-эй хүн зоной ажабайдалай эрилтэ хангалгын министр Г. А. Еремин гэгшэд үгэ хэлэбэ.

Хэлсэгдэһэн асуудалаар сесси дэлгэрэнгы шиидхэбэри абаба.

Ц. СУБАНОВ.

АЖАЛШАДАЙ бэшэгүүдһээ

НОБШОРҺОН ЗАНДАА

Хэдэн жэлэй саада тээ Цахир тосхоной участково больницын хахадынь гэнтын аюулда орожо шаташаһан юм. Тиигээд дары түргэн хэмжээн абтажа, богони болзор соо баригдаа бэлэй. Мүн тэрэниие уһанай ууралаар дулаасуулдаг түхеэрэлгэшье тодхогдоо һэн.

Теэд больницын шэнээр баригдаһан хуби мүнөө болотор ашаглалгада оруулагдаагүй байһаар. Шалтагааниинь юуб гэхэдэ, дулаасуулдаг түхеэрэлгэнь хүдэлнэгүй.

Энэ барилга дүүргэхын тула гүрэнэй ехэхэн мүнгэ зөөри гаргашалагдаһан байха. Шэнээр баригдаһан хахад соохи зарим хэрэгсэлнүүдынь һандарха дүтэлөө. Эдэниие шэнэлхын тула баһал мүнгэ зөөри гаргагдахань бэшэ гү? Унжагайрһан энэ барилга хэды болотор иигээд байхань гээшэб? Үбшэлһэн хүнүүд хүйтэн коридор соо байрлаха баатай болоно. Иигэхэдээ больницын хүдэлмэрилэгшэдтэшье, үбшэнтэндэшье аягүй болоно ха юм. Хэды болотор иимэ нобшо байдал үргэлжэлхэнь гээшэб?

Б. ШОЕНОВ.

Захааминай аймаг.

ЭМШЭД ЗҮБШЭНЭ

Һаяхан Улаан-Үдэдэ республикымнай элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай областной 23-дахи конференци боложо дүүрэбэ. Конференци дээрэ профсоюзай областной комитедэй хэһэн ажал хүдэлмэри тухай тэрэнэй түрүүлэгшэ В. П. Балданова тоосоото элидхэл хэһэн байна. Республикын медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй һүүлэй хэдэн жэл соо хэһэн ажал, тэдэнэй түйлаһан амжалта болон элүүрые хамгаалгын хэр зэргэ хүгжэжэ байһан тушаа, мүн дутагдалнууд тухай элидхэлшэ ба үгэ хэлэһэн делегадууд тодорхойгоор хөөрэбэ.

Мүнөө республика доторнай хамтадаа 1.900 гаран врач, медицинын дунда эрдэмтэй 5.800 гаран мэргэжэлтэд хүдэлнэ. Тэдэнэй мэргэжэл шадабарияа дээшэлүүлхын тула республикын элүүрые хамгаалгын министерство ехэхэн ажал ябуулна. 262 врач түбэй клиникэнүүдтэ ошожо, мэргэжэлээ дээшэлүүлээ. 121 врач бүхэсоюзна ба бүхэроссин съездүүдтэ, областьнууд хоорондын семинарнуудта хабаадалсаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: конференцидэ хабаадагшад забһарлалгын үедэ: врач-кардиолог И. Л. Кубанцева (зүүн гарһаа), профсоюзай обкомой бухгалтер Т. Г. Чебунина, хирург Э. Б. Капсудина.

А. ИВАНОВАГАЙ фототекст.

ПРОФСОЮЗАЙ КОНФЕРЕНЦИ

Хүдөө ажахын болон бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай областной XII конференци һая боложо дүүрэв. Энэ конференцидэ хабаадагшад профсоюзай областной комитедэй тоосоото үедэ ябуулһан хүдэлмэри тухай элидхэл зүбшэн хэлсээ. Энэ асуудалаар обкомой түрүүлэгшэ С. Б. Бальжинимаев элидхэл хэһэн байна. Шалгалтын комиссиин хүдэлмэри тухай тус комиссиин түрүүлэгшэ С. С. Федоров тоосоото элидхэл хэбэ.

Хүдөө ажахын болон бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай областной комитет, областной шалгалтын комисси шэнээр энэ конференци дээрэ һунгагдаһан байна. Обкомой пленум зарлагдажа, эмхидхэлэй асуудалнууд тэндэ зүбшэгдөө һэн. Обкомой түрүүлэгшээр С. Б. Бальжинимаев, секретаряар Л. Л. Анциферов дахинаа һунгагдаа.

РСФСР-эй хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай 1 конференцидэ, мүн республикын профсоюзууд хоорондын XIII конференцидэ хабаадаха делегадууд тус конференци дээрэ һунгагдаһан байна.

Профсоюзай областной конференциин хүдэлмэридэ КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүн, облпрофсоведэй президиумэй түрүүлэгшэ В. И. Титов хабаадалсажа, үгэ хэлээ

БАГШАНАРАЙ СЕМИНАР

Кабанскын, Прибайкалиин аймагуудай һургуулинуудай военругуудай семинар Селенгинск тосхоной 1-дэхи һургуулида хоёр үдэрэй туршада боложо дүүрэбэ. Буряадай багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институт райвоенкомат болон аймОНО-той сугтаа энэ семинарые эмхидхэһэн байна.

Селенгинскын нэгэдэхи һургуулиин военрук, запасай капитан В. С. Рещиков «Гараар буудадаг пулемёт» гэһэн темээр хэшээл үнгэргөө. Тиихэдэ 2-дохи һургуулиин военрук запасай ахалагша лейтенант Н. А. Шалангов «Жагсаалда жэгдэ алхаха хэрэгтэ һурагшадые бэлдэхэ» гэһэн темээр нээмэл хэшээл хэһэн байха юм. Энэ хэшээлые зүбшэн хэлсэхэ үедэ олохон хүнүүд шэнэ һайн дурадхалнуудые оруулһан, хэшээл һайжаруулха тухай һанамжануудаа хэлэһэн байна.

Отставкада гараһан подполковник О. Б. Цыбиков «Эдиршүүлые патриотическа үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлгэ» гэһэн темээр һонирхолтой элидхэл хээ. Багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институдай методист Л. М. Файнштейн сэрэгэй хэшээл дээрэ техническэ зүйлнүүдые (кино, фильмоскоп) хэрэглэлгэ тухай суглаарагшадай үмэнэ хөөрэжэ үгөө.

Ч. БУДАЕВ.

Россиин эгэшэ дүү республиканууд

ЭЛҮҮРЫЕ ХАМГААЛХЫН ТҮЛӨӨ

Тувын колхоз, совхозуудта 6 мянган хонишон ажалладаг юм. Хонишодой бэеын элүүрые терапевт, хирург, шүдэнэй врач хэзээ ерэжэ үзэхэб гэжэ тэдэнэр һайн мэдэжэ байдаг. Республикын районуудай Соведүүдэй гүйсэдкомууд һаалишадые, хонишод болон таряашадые медицинын талаар хангаха жэлэй түсэб зохёобо. Медицинын хүдэлмэрилэгшэд сагай ямаршье уларилтай байхада, графигаар хараалагдаһан үдэртөө холын хонишод, һаалишадта ошожо, туһаламжа үзүүлхэ аргатай болоо. Тэдэнэй мэдэлдэ вертолет, машина үгтэнхэй.

Тувын АССР-эй хүдөө нютагуудта 15 ондоо мэргэжэлтэй врач хүдэлнэ. Хүдөөгэй районуудта мүнөө үеын һайн түхеэрэлгэтэй больницанууд, фельдшерско-акушерскэ 128 пункт нээгдэнхэй. Һүүлэй гурбан жэлэй туршада эндэхи хүдөөгэй врачнарай хахадынь ороной түбэй городуудта ошожо, мэргэжэлээ дээшэлүүлээ.

Республикын арадай элүүрые хамгаалга түргэнөөр хүгжэнэ. Элдэб халдабарита үбшэн үндэһөөрөө усадхагдаа. Тувинецүүдай дунда зэргын наһан 1,5 дахин ехэ болоо. Һүүлэй 30 жэлэй туршада республикын хүн зоной тоо 2 дахинаар олоширбо.

Б. ЖИЛЯКОВ, ТАСС-ай корр.

Кызыл.

ЗОМГООҺООР ХЭГДЭҺЭН ЗҮЙЛНҮҮД

Модо һиилэжэ бүтээһэн дабһанай амһарта, халбаганууды е, бусад зүйлнүүдые бүтээдэг цех Татарай республикын Сабинска леспромхоздо ашаглагдажа эхилбэ. Тэндэ хүдэлдэг уран зурааша Нуриахмет Галямовай хүтэлбэри доро нюгагай дунда һургуули дүүргэһэн залуушуул гол түлэб ажаллажа, энэ һонирхолтой мэргэжэл шудална.

Энэ леспромхозой коллектив жэл соо 60 мянган кубометр модо бэлэдхэдэг юм. Гэрэнь коллективэй гол зорилго болоно. Тиигэбэшье зомгооһон бүхэн энэ леспромхоздо хэрэглэгдэдэг болоо.

Энэ цехэй ашаглагдажа эхилһээр гурбан һара болобо. Бүри һаяхан энэ леспромхоздо фанерэ хэхэ цех ашаглалгада оруулагдаа. Шанар муутай модо болбосоруулжа, эндэ фанерэ хэгдэхэ юм. Жэл соо энэ цехтэ 2 мянган кубометр фанерэ бүтээгдэхээр түсэблэгдэнэ. Цехэй барилгада гаргашалагдаһан мүнгэ зөөри ойройдоол хоёрхон жэл соо бусаагдаха гээд мэргэжэлтэд тоолоно.

Үйлэдбэриин үлөөдэһэ хэрэглэжэ, элдэб продукци гаргаха цехүүд республика дотор олошорно. Жэшээнь, Заинска леспромхоздо плитэнүүдые бүтээхэ цех ашаглагдана. Куйбышевска лесхоздо, Камска леспромхоздо хүнгэн аад, тон бэхи барилгын материал — арболит хэдэг цехүүд хүдэлдэг болонхой.

М. КУКЛИН, ТАСС-ай корр.

Казань.

ВУЗАЙ ШАБИНАР

Оро үсхэбэрилдэг «Нижнеколымский» совхозой орошон байһан Георгий Вельвин табан жэл һуража, ветеринарна врачай мэргэжэлтэй болоод, түрэл нютагаа бусаба. Орон доторхи эгээл үсөөн юкагир угсаатанай дундаһаа энэ нүхэр түрүүшын тиимэ мэргэжэлтэн болоно. Юкагир угсаатанай ойройдоол 400-аад хүн бии юм. Тиигэбэшье тэдэнэй дундаһаа мэдээжэ хүнүүд: уран зохёолшод, эрдэмтэд, арадай ажахын һалбаринуудай мэргэжэлтэд урган гараа.

Яхадай гүрэнэй университедэй хүдөө ажахын факультет Г. Вельвин дүүргэбэ. Энэ ороноймнай эгээл хойто зүгэй вуз болоно. Тиимэһээ тэндэ бага яһатанай үхибүүд һуралсана. Мүнөө энэ университедтэ Советскэ Союзай 28 үндэһэ яһатанай хүбүүд, басагад һуража байдаг.

Кадрнуудые бэлдэдэг энэ гуламтада 16 ондоо мэргэжэлтэдые бэлдэдэг байна. Энэ жэлдэ тус вузһаа 646 геолог, инженер, врач, багша, хүдөө ажахын мэргэжэлтэ гараа. Тэдэнэр мүнөө Яхадай, Буряадай, Тувын АССР-нүүдэй, Магаданай областиин, Красноярска хизаарай арадай ажахын һалбаринуудта ажаллажа байна.

Яхадай университедэй долоон факультедтэ мүнөө 6000 шахуу хүбүүд, басагад һурана. Багшанарай институдай үндэһэ һуури дээрэ эмхидхэгдэһэн энэ университет эдэ үдэрнүүдтэ 40 жэлэй ой тэмдэглэжэ байна. Энэ үе соо тус вузай студентнэрэй дундаһаа мэдээжэ эрдэмтэд, мэргэжэлтэд, наука ба культурын ажал ябуулагшад, ажалай геройнууд урган гараа. Университедэй мүнөөнэй профессорнууд ба багшанарай олонхинь эндэ һуража гараһан байха юм.

Д. БУБЯКИН, ТАСС-ай корр.

Якутск.

ХҮГЖЭМТЭ ОСЕТИ

Хойто-Осетиин АССР-эй гүрэнэй филармонидо хүгжэмэй шэнэ хаһые республикын симфоническа оркестр нээбэ. Концертын үедэ П. И. Чайковскиин, Ф. Мендельсоной, Канадын композитор Глен Гульдын зохёолнууд гүйсэдхэгдөө. Тиихэдэ осетин композитор А. Кокойти гэгшын хүгжэм эндэ зэдэлэлсэбэ.

Хүгжэмэй шэнэ хаһын нээлгэ симфоническа оркестрэй мүндэлһэн үдэртэй тудашоо. Тэрэ гэһээр 30 жэл үнгэрбэ. Симфоническа оркестрэй мүндэлһэн ушар Хойто-Осетиин соёлой ажабайдалда гайхамшаг хэрэг болоһон байгаа.

РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша И. А. Ядых гэгшын хүтэлбэрилдэг симфоническа энэ оркестртэ мүнөө олон хүн ажаллана. 30 жэлэй туршада энэ оркестр 4000 гаран концерт үгөө. Тэрэнэй коллектив Москва ба Ленинградта, Краснодар болон Ставропольда, оронэй бусад олон городуудта нэгэнтэ бэшэ концерт харуулаа. Республикынгаа хүдөө нютагуудаар, городуудаар ябажа, хүгжэмэй концерт табидаг.

Т. ЕФИМОВ, ТАСС-ай корр.

Орджоникидзе.

Хилын саанаһаа

• телефон • телеграф • радио

ВАШИНГТОН

СОВЕТ АРАДТА ЕХЭ АМЖАЛТА ХҮСЭНЭБДИ

ТАСС

Үнгэржэ байгааша жэл Холбоото Штадуудай ажалшан арадта хүшэр бэрхэшээлтэй байба гээд США-гай портнуудта ашаа тээдэг, буулгадаг ажалшадай, складуудай хүдэлмэришэдэй профсоюзай түрүүлэгшэ Гарри Бриджес ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ. Юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэрэлгэ, мүнгэнэй үнын уналга, экономическа доройтолго, хүдэлмэригүйшүүлэй олошоролго — эдэ бүгэдэ энэ жэлэй онсо шэнжэнь болоно.

Предприятиин эзэдэй эдэ бүхы харата ябуулганууд та, хашалта харшалалтануудта ажалшад шанга харюу үгэнэ гэжэ Гарри Бриджес хэлээ. Энэ жэлдэ хүдэлмэришэд эрхэнүүдээ сахин хамгаалхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэһэн байна.

Советскэ Союзай ба Холбоото Штадуудай хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалганууд, хөөрэлдөөнүүд һайн дүнгүүдтэй байгаа гэжэ профсоюзай хүтэлбэрилэгшэ хэлэнэ.

Американ олонхи хүн зондол адляар манай профсоюз СССР-тэй харилсаа холбоогоо һайжаруулхые ходо хүсэнэ гэжэ тэрэ мэдүүлээ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй, США-гай президент Дж. Фордын Владивосток шадар уулзажа, хэһэн хөөрэлдөөнүүд энэ талаар шухала алхам болоһон байна. Энэнь стратегическэ добтолхы зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха хэрэгэй шэнэ шатые нээжэ, дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангаха, бэхижүүлхэ арга олгоо.

Али алинда ашатай туһатай экономическа, худалдаа наймаанай харилсаан манай ороной хоорондохи холбоое амжалтатайгаар хүгжөөхэ үндэһэ һуури болоно гэжэ һайн ойлгонобди. Тиимэһээ совет-американ худалдаа наймаанай-экономическа холбоое үргэдхэхэ бүхы хүсэлэл оролдолгонуудые бүрин дэмжэнэбди.

Эб найрамдал бэхижүүлхэ, бүхы арадуудай хүгжэхэ, илангаяа бүхы дэлхэйн хүдэлмэришэдэй байдал һайжаруулха хэрэгтэ Советскэ Союз ехэ туһа хүргэнэ гэжэ манай профсоюз хододоо үндэрөөр сэгнэдэг юм гээд Гарри Бриджес хөөрэлдөөнэй түгэсхэлдэ тэмдэглээ. 1975 ондо бүри ехэ амжалтануудые түйлахыень, зол жаргалтайгаар, һайн һайханаар ажаһуухыень совет арадта хүсэнэб • гэбэ.

ЖЕНЕВЭ

НИИТЭЕВРОПЫН ЗҮБЛӨӨН: ҺАЙН ДҮНГҮҮД

ТАСС

Шэнэ жэлэй һайндэртэй дашарамдуулан, мүн аюулгүй байдалай, харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөөнэй хоёрдохи шатада хэгдэһэн хүдэлмэри тухайдаа делегацинуудай правительствануудтаа элидхэн мэдээсэхэ шухала байһантай дашарамдуулан, байгша оной декабриин 23-һаа 1975 оной январиин 17 болотор зүблөөнэй хүдэлмэридэ забһарлалга соносхогдоо.

Забһарлалгын болотор зүблөөн дээрэ яһала ехэ, һайн дүнгүүд түйлагдаһан байна. Зүблөөнэй политическэ гол документын проект бэлдэхэ хүдэлмэри амжалтатайгаар хэгдэнэ. Европодо аюулгүй байдал хангаха асуудалнууд табигдана. Энэ проектын 10 ёһо гурнмай 7-нойнь текст бэлдэгдээ шахуу.

Зүблөөнэй зүблэхэ зүйлэй хоёрдохи асуудал — экономикын, эрдэм ба техникын, оршон тойронхи байгаалиие хамгаалхын тула харилсаа холбоо тогтоохо тухай асуудалнуудаар текст бэлдэгдэжэ байнхай.

ЛУИС КОРВАЛАНИИЕ СҮЛӨӨЛХЭ

Дүлэтэ революционер, уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша, Чилиин Компартиин Генеральна секретарь Луис Корвалан 15 һарын турша соо шорон түрмэдэ тамалагдан хаагдажа байһаар. Тэрэнэй нэрэ Чилиин бүхы арад зоной эрэлхэг зоригые, шууд сэхэ байлгые элирхэйлэн гэршэлнэ.

Нёдондо жэлэй сентябриин 27-до фашис генералнуудай харуул Луис Корваланиие бариад, түрүүлэн хоёр һарын турша соо Сантьягадахи сэрэгэй академиин каземат соо гансаарайнь байлгажа, зэрлиг муухайгаар хэһээлэн юм. Удаань Арадай нэгэдэлэй правительствын бусад ажал ябуулагшадтай хамта Досон арал дээрэхи концлагерьта сүлөө һэн. Магелланай хоолойдохи Чилиин энэ хооһон зэнхэгэр, шэмэрүүн уларилтай багахан газар Чилиин патриодуудые удаан саг соо зобоожо алаха хүнэй лагерь болгогдоһон байна.

Удаань тэрэниие ороной түбэй районуудтахи шорон түрмэнүүдтэ, концлагерьнуудта хааһан байгаа. Луис Корваланиие Вальпараисо провинциин Риток гэжэ концлагерьта сэрэгэй казармануудай ганса хүнэй түрмын камеранууд соо барян-да байлгаа.

Үзэлэй муухай байдал, каторгын хүшэр хүдэлмэри, хэһээлтэ, баһамжалан доромжолго, медицинскэ, туһаламжа үзүүлхэеэ арсалга — эдэ бүгэдэ оронойнгоо, арадайнгаа хэрэгэй түлөө нугаршагүй тэмсэлшын зоригые мохоожо, хухалжа шадаагүй.

КПЧ-гэй генеральна секретариие зэрлиг бүдүүлигээр сүүдлэхын тула Пиночет, тэрэнэй тала баригшад арга хургаяа бэдэрнэ. Энэ үнэн сэхэ хүниие «гүрэндөө урбаа», «конституци эбдээ» гэхэ мэтэшэлэн элдэб муухайгаар гэмнэхэ гэһэн шалтаг бэдэрнэ. Теэд тэрэ иимэ юумэ хэзээдэшье хээгүй хүн лэ. Тэрэниие сүүдлэхэдэ, өөһэдыгөө хүшэр, бэрхэшээлтэй байдалда оруулжа, дэлхэйн олониитын зүгһөө буруушаалгада хүртэхэ байһанаа хархис этэгээдүүд һайн ойлгоно.

Луис Корваланай хуби заяанай хойноһоо бүхы дэлхэйн демократическа, түрүү үзэлтэй хүсэнүүд һуларшагүй анхаралтайгаар, һанаагаа зобонгёор адаглажа байна. Чилиин арадай ба бусад демократуудай үнэн сэхэ хүбүүе фашис алуурщадай һабарһаа мулта татажа абахые эдэнэр эрид шиидэнхэй.

Советскэ Союз, социалис бусад оронууд, дэлхэйн олониитэ иимэ эрилтэ табина: Луис Корваланиие сүлөөлүүлхэ!, Чилиин бүхы патриодуудта эрхэ сүлөө олгохо!

Дэлхэйн олониитын тэмсэл иимэ уряа доро улам эдэбхитэйгээр хэгдэнэ. Чилиин сэрэгэй хунтын гэмтэ ябуулгануудые мүрдэн шэнжэлхэ уласхоорондын комиссиин Мексикэдэ болохо сессидэ бэлэдхэл, дэлхэйн элдэб оронуудта үнгэргэгдэһэн митингнүүд, суглаанууд иимэ уряа доро боложо байнхай.

БЕЛГРАД

СКЮ-гэй ЦК-гай ПРЕЗИДИУМЭЙ ЗАСЕДАНИ

ТАСС

Югославиин Коммунистнуудай Союзай ЦК-гай Президиумэй заседани И. Броз Титын түрүүлэлгэ доро болобо. Энэ заседани дээрэ орон доторхи политическэ байдалда сэгнэлтэ үгтөө гээд ТАНЮГ агентство мэдээсэнэ. СКЮ-гэй ЦК-гай Президиумэй Гүйсэдхэхэ комитедэй секретарь С. Доланцын хэһэн элидхэлые Президиум шагнаа. СКЮ-гэй Түрүүлэгшэ И. Броз Тито заседани дээрэ үгэ хэлэбэ.

Европын Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай конференцидэ бэлэдхэл хэхэ Будапештдэхи уулзалгада СКЮ-гэй делегациин хабаадаһан тухай мэдээсэлые Президиум шагнаад, делегациин ажал ябуулгые һайшаагаа.

СКЮ-гэй ЦК-гай пленумые 1975 оной февраль һарада зарлахые Президиум шиидхэбэ. Коммунистнуудай Союзай идейно-политическэ, эмхидхэл бэхижүүлгын асуудалнууд хэлсэгдэбэ.

МОГАДИШО

ХАРИЛСААГАА ҺАЙЖАРУУЛХА ЗОРИЛГОТОЙБДИ

ТАСС

Португалиин правительственна делегаци хани ёһоной албанай хэрэгээр СССР-тэ ошохо бэлэдхэл хэжэ байна. Минии толгойлхо энэ делегаци совет хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзажа, үрэ ехэтэй хөөрэлдөөнүүдые хэхэ. Португалиин Республикын гадаадын политикын гол шухала асуудалнуудаар тэдээндэ һанамжаяа мэдээсэхэ аргатай байха болоно гэжэ албанай хэрэгээр эндэ ерээд байһан Португалиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Мариу Соареш ТАСС-ай корреспондентдэ хэлэбэ.

Манай хоёр ороной хоорондохи харилсаае бэхижүүлхэ, мүн Португалиин ба СССР-эй хоорондо һаяхан баталагдаһан хэлсээе тододхохо гээшэ албанай хэрэгээр СССР-тэ ошолгымнай гол зорилго болохо гэжэ Мариу Соареш тэмдэглээ. Португалиин, Советскэ Союзай хоорондо улам хүгжэжэ байгаа харилсаа бэхижүүлхэ тухай хөөрэлдэхэ байнабди.

ГАВАНА

КОМПАРТИИН I СЪЕЗДЫН ЖЭЛ

ТАСС

1975 он «Компартиин 1 съездын жэл» гэжэ Кубада нэрлэгдэхэ. Ороной ниитын ба политическэ эмхинүүдэй гуйлтаар Компартиин хүтэлбэри иимэ шиидхэбэри гаргаһан байна.

Ороной ажалшадай манлай — Кубын коммунистнуудай съездын болохоёо байһые орон доторхи онсо шухала ябуулга мүн гэжэ «Гранма» газетэ сэгнэнэ. Түрүүшын съезд ерэхэ жэлэй хоёрдохи хахадта зарлагдахаар хараалагдана. Һүүлэй жэлнүүдтэхи партиин ажал ябуулгын дүнгүүдые съездэ хабаадагшад согсолхо, 1976—1980 онуудта национальна экономикоёо хүгжөөхэ гол хараа шэглэлнүүдые хаража үзэхэ, партиин программын үндэһэ һуури болохо гол шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ байна. Партиин Устав баталан абаха, Кубын ерээдүйн конституциие (үндэһэн хуулиие) зүбшэн хэлсэхэ, партиин Центральна Комитедые, тэрэнэй хүтэлбэрилхы дээдэ бусад органуудые һунгахаар хараалагдана.

«Кубын 1 съездые нэрэтэй солотойгоор угтаха» гэһэн уряа доро Сүлөөтэ аралай ажалшад үйлэдбэреэ хүгжөөхын, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын түлөө, хүдөө ажахын гол шухала зорилго болохо ерэхэ жэлэй сафра (саахарай тростник) хуряалгые һайнаар, түргөөр, гээлтэ хоролтогүйгөөр үнгэргэхын түлөө, социалис байгуулалтын бусад бүхы участогуудта саашадаа амжалтануудые түйлахын түлөө шэн габьяатайгаар тэмсэжэ байна.

ВАШИНГТОН

Али алинда ашатай туһатай худалдаа наймаанай түлөө

ТАСС

СССР-эй ба США-гай хоорондохи харилсаа һайжаруулгада һаад тойбо татахые һэдэдэг хэдэ хэдэн конгрессменүүдэй ябуулга американ аралжаа наймаашадта таарамжагүй байна. Али алинда ашатай туһатай совет-американ худалдаа наймаае бүхы талаарнь хүгжөөхын түлөө тэдэ наймаашад оролдодог байна гээд сенадай гадаадын хэрэгүүдэй комиссинуудай нэгэндэ толилогдоһон элидхэл элирхэйлээ.

Американ экономикын элдэб һалбаринуудые түлөөлдэг США-гай олонхи компанинууд Советскэ Союзтай ашаг үрэтэй харилсаа холбоогоо һайжаруулхые хүсэнэ гээд элидхэлэй авторнууд тэмдэглэнэ.

Совет-американ худалдаа наймаае хүгжөөхэ арга боломжо айхабтар ехэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ СССР-эй ба США-гай хоорондо эд бараанай эрьесэ нилээд дээшэлһэн байна.

ТОКИО

Табиха болзороо хойшолуулба

ТАСС

Аэронавтикын ба замбуулинай дайдые шэнжэлхэ США-гай национальна управлениин (НАСА) техническэ туһаламжаар 1976 ондо табигдахаар хараалагдаһан, Газарые тойрон дабшаха хоёр хэмэл одо табиха болзороо Япон хойшолуулба.

350 килограмм шэгнүүртэй, хэлхеэ холбооной хэмэл одые урдын түсэбэй ёһоор, 1976 оной январь һарада харин 330 килограмм шэгнүүртэй ретрансляционно хэмэл одые 1976 оной маарт һарада табихаар хараалагдаа һэн.

ТОЛИ

Сүүд дээрэһээ

ГЭРТЭЭ БУСААГҮЙ... ЮУНДЭ?

Би Егодуров Михаилые танихагүйб, урдань харашьегүйб. Түрэлхидэйнь, багшанарайнь хэлээшээр урин налагай, хүндэмүүшэ, номгон даруу зантай хүбүүн байгаа юм ха. Улаан-Үдын 43-дахи һургуулиин 10-дахи класста һуража, үетэн нүхэдтэйгөө хамта баясажа ябаа. Үргы сэсэг мэтэ һалбаржа ябаһан эгээ һайхан, хэзээдэшье мартагдашагүй хаһа...

Энэ жэлэй октябриин хоёрто тэрэ гэрһээ гаража ошоод, бусажа ерээгүй. Түрэл гэрэйнгээ богоһые һүүлшынхеэ алхажа гараһанаа яажа мэдэхэб даа. Түрэлхидынь үглөө болотор хүлеэгээ, унтажа хоноогүй. Хойто үдэрыньшье, бүри саада үдэрнүүдтэньшье арбан долоотой хүбүүн гэртээ бусажа ерээгүй. Һанаха һайхан хүбүүнтэйгээ хахасан хахасаабди гэжэ түрэлхидынь мүнөөшье болотор һанадаггүй, харин хэзээ нэгэтэ энеэбхилһээр гэртээ орохо гэжэ найдаһаар юм ха.

Октябриин хоёрой үдэшэ Егодуров Михаил нүхэртэйгөө нэгэ шэл улаан архи абажа уугаад, ама халамгайгаар «Одон» гостиницын хажууда түрисэлдэһэн юм ха. Үшөө нэгэ зууе нэмээхэ һанаатай байгаа юм гү, али?.. Юрэ бү мэдэе. Хүбүүмнай архишье ужа үзөөгүй. тамхишье татагшагүй һэн гэжэ түрэлхидынь хэлэнэ. Теэд ямар шалтагаанһаа «гашуун эдеэнһээ» амасаха болооб? Сугтаа ябаһан нүхэрынь оройдоо арбан табатай хүбүүн ха юм. Хэхэ юумэеэ оложо ядаһанһаа гү? Зүгөөр номоо үзэжэ гү, али уран һайханай фильм хаража һуугаа һаа, иимэ муухай ушаралтай дайралдахашьегүй байжа болоо. Ном һудар, архи тамхин... Бэе бэедээ таарахагүй, хоёр ондоо удхагай үгэнүүд шуу. Энээн тухай Егодуров Михаил, тэрэнэй хани нүхэд бодомжолжо үзөө гү?

Энэ үедэ В. Н. Шипицын хажуудань ерэбэ гэхэ. Хоёр үхибүүнэй эсэгэ хэды үдэрэй туршада архидаад, мэнэрһэн юумэ гудамжануудаар зайгуултажа ябаа. Егодуров М. ямар хойшолон болохоб гэжэ бодомжолжо үзөөгүй. һогтуу В. Шипицынһээ мүнгэ эрибэ ха. Юундэ? Таамаглаад яахамнайб. Архинь дуталдаад, хэды зууе нэмээхэ һанаатай байгаа гү?..

Гурбан удаа түрмэдэ һууһан В. Шипицын тэрьедэжэ ошоогүй, харин шоно һанаа һаналжа, гэртэмни архи байха ёһотой, манайда ошоё гэжэ залуу хүбүүе мэхэлээд, гэртээ абаашаһан байна. Теэд гэртэнь архи байгаагүй. Унтажа хэбтэһэн эгэшээ гаазаашань үлдэжэ гаргаад, радиоприёмнигоо шанга гэгшээр табижархиба. Хүршэнэртөө мэдүүлхэгүй гэжэ оролдоо бшуу. Тушаан болоходо, энэ үедэ һамганиинь гэртээ үгы байгаа. Амаралтада гараад, хоёр жаахан үхибүүдтэйгээ хүдөөдэ байдаг түрэлхидтөө ошоһон байгаа.

Миша Егодуров эсэгэтэйгээ сасуу шахуу хүнтэй тоосолдоо юм гү, али үгы гү? Энэниие нь хэншье мэдэнэгүй. Харин хүнүүдые хутагадажа һураһан В. Шипицын олон юумэ бодомжолоогүй, хаанаһаашьеб даа һүхэ асараад, хүбүүнэй толгой уруу буулгажархиһан байгаа. Хүбүүнэй унаад хэбтэхэдэшье, амяа буляалдахашье үедэ гараа татаагүй, үхэхыень хүлеэжэ байгаад сабшаһан, үнсэгөөрнь сохиһон байна. Алууршан айжа һүрдөөгүй, мэгдээшьегүй, милицидэшье дуулгахаяа бодомжолоогүй, харин шуһата муухай мүр сараагаа үгы хэхые нэн түрүүн оролдоһон байха юм. Алаһан хүбүүгээ хоёр клеёнкоор, простынёор, нимгэн хүнжэлөөр орёожо, толгойһоонь, мүн хүлһөөнь мэшээг углажа, хүлижэрхибэ. Ямар аймшагтай зэрлиг ааша гээшэб? Одоо гайхамаар!

Һүниин дүрбэдэхи часта, хүнүүдэй газаагуур ябахаа болиһон, бултанай унтаһан хойно М. Егодуровай бэеые гурбадахи дабхарһаа буулгажа, гэрһээ холо бэшэ абаашаад, һөөг модон соо хаяһан байба. Тиигэжэ бэеыень орёоһон зүйлнүүдээ тайлажа абаад, хүнүүдэй харахагүй газарта тараажа шэдэһэн байгаа. Һүүлээрнь гэр соохиёо угаажа, шуһата муухай мүр сараагаа үгы хэхые оролдоһон байха юм.

Владимир Николаевич Шипицын гээшэ хэн бэ? Иимэ хүн зоной дунда яажа багтажа ябадаг бэ? Сэхыень хэлэхэдэ, арбан долоотойхон хүбүүе алажархёод, ямаршьегүй юумэ гэртээ ошоно бшуу.

Энэ хүйхэр гурбан удаа эрхэеэ хаһаргаһан, бүхы цээрээ арба нэгэн жэлһээ үлүүсэ түрмэдэ һууһан байна. Теэд В. Шипицын зүб тобшолол хээгүй, жаахан хоёр үхибүүдээшье хайрлаагүй, ургажа ябаһан залуу хүбүүнэй ами таһалһан байна. Энэ хүйхэрэй ажаллаагүй газар үгы шахуу. Нэгэ газартаа удаан тороогүй. Архидаха, ажалдаа гарахагүй. Һүүлэй үедэ түмэр замай Улаан-Үдын дистанцида монтёроор хүдэлжэ байгаа. Теэд тэндэхи хүтэлбэрилэгшэд ямар хүнэй хүдэлжэ байһыень хоёр жэлэй туршада мэдээгүй, мэдэхыешье оролдоогүй байһыень гайхамаар. Хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин тон хангалтагүй байһаниинь эндэ элеэр харагдана.

Тинхэдэ Миша Егодуров арбадахи класс дүүргээд, дээдэ һургуулида орохо хүсэлэнтэй ябаа. Гүрэндэ, ниитэдэ хэды шэнээн туһатай хүн болохо байгааб! Энээн тухайда В. Шипицын огтошье бодомжолоогүй, хүн гээшэ хэн бэ гэжэ мэдэхэшьегүй байгаа.

Алууршан этэгээд В. Шипицын зэмэеэ амасаа. Арбан табан жэлээр эрхэеэ хаһагдаа. Харатайнь гэхэдэ, иимэ муухай зэмэтэн саг болзортоо элирүүлэгдэнгүй, ниитэдэ һаад тойбо татажа, хохидол ушаруулжа, хүнэй ами таһалхаяа ябаа бшуу.

Миша Егодуровтай хамта Нимажапов Семён ябалсаһан, нэгэ шэл улаан архи ууһан байна. Урдань харааүй, оройдоо танихагүй хүнтэй хамта ошоһыень хаража байһан аад, «Миша, гэртээ бусая!» гэжэ хэлээгүйнь, үнгэржэ ерэхэдээ, нүхэрэйнгөө хойноһоо ошоогүйнь гайхалтай. Юундэ? Хуулиин наһа гүйсөөгүй аад, хармаандаа мүнгэтэйхэн ябаһанайнь хойшолон энэ бшуу. Энэ асуудал түрэлхидтэ эрид шууд хабаатай.

М. ОСОДОЕВ,
манай корр.

«ДУУНАЙМ ЭХИН БУРЬЯЛААД»...

Дуунда дуратай хүн бүхэн энэ дууе сэдьхэлэйнгээ оёорто хадагалжа ябадаг. Солгёон хонгёо залуу наһанай сог залитай энэ дууе хүгшэн, залуушье хүнүүд адлихан уянгалан сэдьхэлэй баяр, сээжын зугаа болгон дууладаг. «Эдир наһан» гэжэ нэрэтэй энэ дууе композитор Ким Раднаев 1963 ондо зохёогоо бэлэй. Улаан-Үдын хүгжэмэй училищиин, дирижёрско хоровой отделенидэ һуража байһан Ким Раднаев энэ дуугаараа олоной дунда мэдээжэ болоо һэн.

Композитор, гансата энэ дуугаа зохёогоогүй. Хүгжэм зохёолгоор, хүгжэмэй уран найруулгаар тэрэ бүри бага ябахаһаа хойшо һонирходог һэн. Арадай дуу, хатарта дуратай, өөрөө шадамар бэрхээр гүйсэдхэдэг һэн.

Бүри арба гаратай ябахадаа, Ким хүбүүн арадай дуу, хатар гүйсэдхэгшэдэй республиканска харалгада амжалтатайгаар хабаадалсаа бэлэй.

— Бага наһанһаа хойшо арадай дуунуудта дуратайб. Уянга һайхан, һаруул сэлмэг арадай дуун юунтэйшье сэгнэшэгүй ехэ мэдэрэл хүнэй сэдьхэлдэ түрүүлдэг, — гэжэ тэрэ хөөрэдэг. — Арадай дуун хадаа арадай сэдьхэлэй нюусые уудалан гаргаһан, хүнүүдэй хоорондохи хани нүхэсэлэй тэмдэг һүлдэ болоһон, баян байгаалияа магтан дуулаһан дуун юм.

Иимэһээл К. Раднаевай уянгата хүгжэмдэ урда сагай түүхэтэй буряад дуунай аялга сохилон байдаг. Иимэһээл тэрэнэй дуунуудые арадай дуушад халуунаар угтан абадаг.

1957 он. Тэрэ жэлдэ Ким Раднаевай хуби заяанда ехэ баяртай ушарал болоо һэн. Тиихэдэ Буряадаймнай залуушуулай фестиваль болоо бэлэй. Фестивалиие угтуулан соносхогдоһон залуушуулай дуунай конкурсдо поэт Дондок Улзытуевтай хамта бэшэһэн «Буряад ороной үглөө» гэһэн дууниинь 2-дохи һуурида гаража, залуушуулай дунда үргэнөөр дэлгэрээ бэлэй.

Композиторай дуунуудта залуушуул айхабтар дуратай. Залуу хүнэй һанал бодол, сэдьхэлэй байдал үнэн зүбөөр харуулһан «Залуушуулай марш» хэн мэдэхэгүйб даа. «Ангарын хабсагайн эрье дээрэ» гэжэ хүн бүхэн шадал соогоо таталуулһан байха. Мүн композиторай бэшэһэн «Түргэн харгы» гэжэ дуун олондо мэдээжэ.

Хүнэй сэдьхэл уяруулма уянгын дуу композитор ирагуу һайханаар бэшэдэг. Поэт З. Гомбожабайн үгэ дээрэ зохёоһон «Талын дуунайнь», үгышье һаа, Д. Улзытуевай үгэ дээрэ бэшэһэн «Талын харгы» гэһэн дуунайнь аялга хэн уярангүй шагнахаб даа.

Ургажа ябаа үетэниие уран хүгжэмдэ дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ композитор эдэбхитэйгээр хабаадана. К. Раднаевай зохёоһон «Пионернүүдэй марш» республикымнай багашуул барандаа мэдэхэ байха. Юуб гэбэл, энэ дуунай аялга «Буряадай пионер» гэһэн радиожурналай уряа дуун болоһон шуу. Композитор үхибүүдтэ зорюулһан дуунуудые бэшэхынгээ хажуугаар эдиршүүлдэ хүгжэм заадаг. Тэрэ Петропавловкын хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулида багшалдаг. Багшалжа байхадаа үхибүүдые пианино дээрэ һайнаар наадажа һургахын тула багашуулда тааруу фортепьянна пьесэнүүдые бэшээ юм.

Петропавловка тосхондохи Хүндэлэлэй самбар дээрэ эрхим пропагандистнарай дунда композитор К. Раднаевай фото-зураг харахат. Тэрэ буряад хүгжэм, дуу арад зоной дунда дэлгэрүүлхэ талаар горитой хүдэлмэри ябуулжа байдаг. Зунай үедэ композитор хүдөө нютагуудаар ябажа, ажалшадтай уулзалгануудые үнгэргэдэг, буряад хүгжэмэй түүхэ, хүгжэлтэ тухай һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг. Магнитофон дээрэ шэнэ буряад дуунуудые бэшэжэ ябаад, ажалшадай дунда дэлгэрүүлхэ хүдэлмэри ябуулжа байдаг.

Мүнөө үедэ композитор шэнэ шэнэ дуунуудые бэшэжэ байна. Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе угтуулан, поэт Б. Жанчиповтай хамта «Буряаднай» гэһэн дуу бэшээ бшуу.
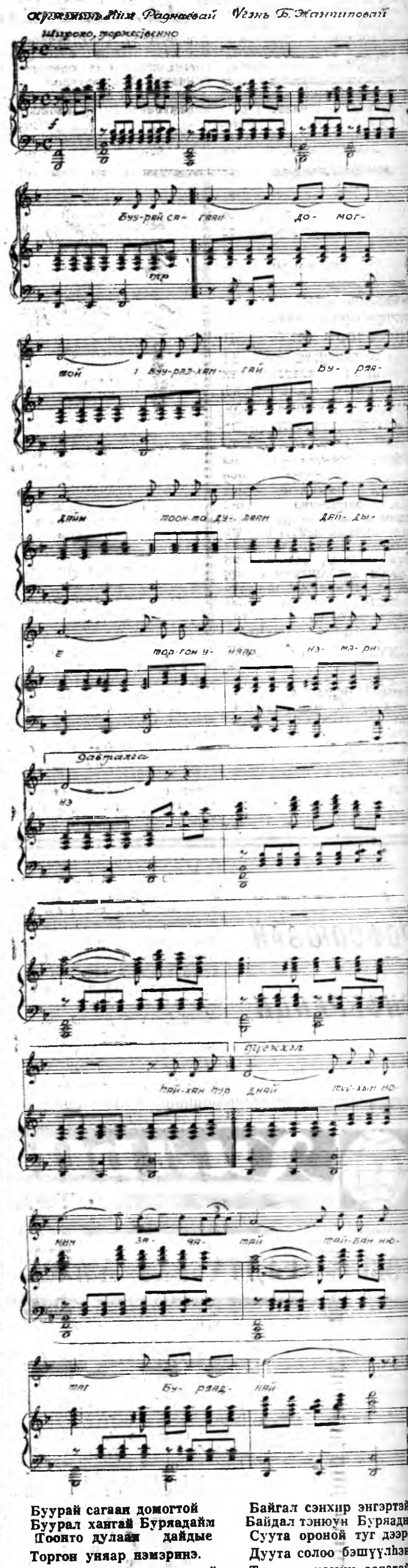
Б. БАТОЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: К. Раднаев.

Авторай фото.

БУРЯАДНАЙ

Хүгжэмэнь Ким Раднаевай Үгэнь Б. Жанчиповай

Буурай сагаан домогтой
Буурал хангай Буряадайм
Тоонто дулаан дайдые
Торгон уняар нэмэрнэ.
Һайхан нуургал даганхай
Аймаг нютаг уласнай
Дуулим энхэ хизаараа
Дуунай долгёор заяагаа.
Сээжын аруун һэшхэлэй
Дээжын одон гэгдэһэн

Байгал сэнхир энгэртэй
Байдал тэнюун Буряадай
Суута ороной туг дээрэ
Дуута солоо бэшүүлһэн
Түүхын номин заяатай
Тайбан нютаг Буряаднай.
Буурай сагаан домогтой
Буурал хангай Буряадайм
Тоонто дулаан дайдые
Торгон уняар нэмэрнэ.

Цырендулма ДОНДОГОЙ

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

АМАРШАЛГА

Амар сайн, Саяан уула!
Аяар үнинэй шамайе бараалхахаа
Зоридог байгааб, тэгүүлдэг байгааб,
Зориһоноо мүнөө хүсөөжэ байнаб.
Сэнхир уһата Ярууна нютагайнгаа
Сэгээн, ягаан хада ууланууднаа,
Аглаг һайхан Саяан уула,
Амар мэндые хүргэжэ байнаб:
Баранһаа үндэр Баян-Хаанһаа,
Бархагар шулуута Буурал-Баабайһаа,
Сагаан-Үбгэнһөө, Боршогор хадаһаа,
Сагаан хуһата Дархита үндэрһөө...
Амар сайн, Саяан уула!
Амар мэндыем тогтоожо хайрлыш,
Аршаанайш һайханһаа хүртэхөө ерээб,
Арсыншни хангалаар амилхаяа ерээб.
Манан пулаадаа бүүхэн һэбииш.
Мантан ехэ магнайгаа эльбыш.
Газар дороһоо шэдэлһэн аршааншни
Гашуубтар аад лэ, домоороо суурхаа.
Үшөө хэды шэнээн баялигаа
Үбэртөө дараад һууна хабши?
Хэды зуугаад, мянгаад жэлэй
Хэды домог һанана хабши?
Амар сайн, Саяан уула!
Амар мэндыем тогтообо хэбэртэйш.
Тангил буряад басагадайнгаа нэгые
Танижа абаад, үреэлээ хэлыш!
Харалсажа сохом танилсаһан бэшэш һаа,
Харида ябахадаа, Буряадаа магтан,
Мүнхэ сагаан мүльһэн дуулгата
Мүнхэ-Сарьдагыеш түүрээдэг бэлэйб.
Һарьдаг нюсэгэн шобхо оройдонь
Һара гэнтэ шагтагалдашадаг гэжэ,
Харсага, бүргэд, тураг шубууд
Хахадтань хүрөөд эсэшэдэг гэжэ
Кавказай хүбүүдэй амые таглаа һэм,
Казбек, Эльбрусаа магтажа ороходонь,
Барууни Тюрингын хормойдо һуудаг
Басагад, хүбүүдые баһал гайхуулаа һэм
Бараалхажа мүнөө ойрош зогсоходоо,
Балай эндүүрээб гэжэ һананагүйлби.
Бага зэргээр эндүүрһэншье байбалин,
Баабай зангаар хүлисөөрэй намайе!..

ХЭНГЭРГЭ

Саяанхан уулын энгэрһээ
Салгидан гараад Хэнгэргэ
Хадые уруудан хатарһаар,
Хабсагайн эрмэгһээ адхараал.
Шууяатайгаар
шааяна шааюур,
Хүүеэтэйгээр
хааяна хүүюур.
Шэмэрүүн үбэлэй жабарһаа
Шэнхиннүүр уһые абархаа
Мүльһэн хуяг дархалһан
Мүнгэшэ хаанахи дархан хаб?
Мүльһэн соогуур
шарьяа,
Мэлмэрэн хүүюур
шааяа.
Сошонгёор газарта бууһаар,
Солгёон дуугаа дуулаһаар,
Шулуунай дундуур Хэнгэргэ
Шууяатайгаар харайна һэнгэргүй.
Уулын хүүхэн —
эрхүүдэй
Уулзахаа яараа
Эрхүүтэй.

Аршааншадта дадаһан шубуухайнууд

Шулуун хадада абирхадаа,
Шуһамни лугшаад сабиргайдаа,
Модоной оёорто мондойһон
Модые түргэн һандайлбаб.
Ойн жэжэ шубуухадууд
Ойром ерэжэ һуухадаад,
Хара һубһан нюдөөрөө
Харжад һаланагүйл, юрэдөө.
Хирмаг дээгүүр — һарбайнууд,
Хирээ, шаазгайн һабарнууд...
Альгаа шубуудта һарбайнам,
Альган соомни — һамарнууд
Арбагашалдан шубуухадууд
Альган дээрэм һуухадаад,
Һөөлөөр һамарыем тоншоод,
Һөөргөөш харангүй ниидэшоол...
Ойн жэжэ шубуухадууд,
Ойром ерэжэ һуухадаад,
Эдихэ юумэ намһаа
Эридэг байгыт заал һаа!..

ШОГТОЙ ЁОХОР

«Ай даа, ёохой-ёохой-ёохой-яа,
Ай даа, ёохорложо наадая!» —
Айда[illegible] залуу хүбүүхэн
«Айд[illegible]гаар» ёохорлоо.
Ай даа, залуу һайб даа шамайе,
Ай даа, яахал һаабиб шамайе...
Айдар дундаа ябаал һаа,
Һайсал хатар наадаха һэм.
Түнхэн ёохор гайтай гээд
Түнхэн хүбүүн хажууһаам
Шэбэр-һабир гэхэдэжэ
Шэбэнэхэдээд болиногүй.
Ай даа, ёохой-ёохой-ёохой-яа,
Ай даа, ёохорложо наадая,
Айдар наһаар яахамнайб,
Һайбарлажа хатарая!..

ГОЛОЙ НЭРЭ ТУХАЙ

Зуун-Морин гү?
Зүүн-Мүрэн гү?
Зүүн Саяанһаа анхан
Зуун морин
Зүүн тээшээ тэрьедээд,
Мүшхүүлэн намнуулаад,
Мүрөө хүсэгдэхэдөө аһан,
Мүрэн болошоод,
Мушхарна ха гү эрьедээ?..

АРШААНАЙ УГАЛЗАНУУД

* * *

Аргаахан гэшхэлнэб, сүлөөтэйгөөр,
Анхилхаданал арсаар.
Аршаан соргоор бурьялаад,
Амилхадана хурсаар.

* * *

Аршаанда аргалуулхашье гэгшэд,
Амархаашье миин ерэгшэд
Айлшалһан шэнги хадамуудтаа,
Саяанай олон хадануудай
Салир оройнуудые һүрдэнгеэр
Сагнайтараа харанал үдэртөө.

* * *

Саһан дахасаан хэдэрһэн
Сагдуул хасуурн һажана.
Хурсахан зүүтэ мүшэрһөөнь
Хуушан борбоосгой һанжана.
Сарба һүхын эреэр
Сагдуулда хэншье хүрэхэгүй —
Шэнэ жэлэй ёлкодо
Шэлэхэеэ зүрхэлхэгүй.

* * *

Аршаанай уһанда
хэн газ һамарааб?
Амандаа балгахалаар,
сорьёно хамараар.

* * *

Саяан-Баабайн хатанай
Сагаан хүхэнэй ураг гүш?
Сагай нэгэ эрьеэндэ
Аршаан болоһон урал гүш?
Сэхыень намда хэлыш,
Сэдьхэлыем угаан аршаад:
Сэбдэгые сүмэлэн хэзээ
Арьялаа һэмши, Аршаан?..

Шог

АЛЯАҺАН БА ЮРТЭМСЭ

Эрдэмтэдэй хэлэдэгэй ёһоор, хэрбээ ондоо юртэмсэ дээрэ гараад, тэндэһээ хараа һаа, энэ Газарнай сайража харагдаха байна. Юундэб гэхэдэ, Наранай элшэһээ толорно бшуу. Эрдэмтэдэй иимэ тайлбари намда ехэ ойлгогдосогүй һэн. Манай Газар боро хүрьһэтэй, ногоон үнгэтэй ха юм. Тиимэ аад, хайшан гээд сайража, сагаанаар харагдахаб?

Колхозойнгоо түбэй үйлсөөр һая табигдаһан электрын лаампануудай зэлэ татан ялархыень нэгэтэ, зунай аажам үдэшэ гоёшоон гэшхэлнэб... Энэм юун бэ? Баханадахи лаампые тойросд сагаан юумэнүүд зурас-зурас байса гүйлдэнэ. Үйлсэдэхи баханада дүтэлбэб. Харан гэхэдэм, ээ яалда ехэ, хара аляаһанууд электрын лаампые тойрон ниидэжэ һэрбэгэшэлдэжэ байба.

Электрын элшэһээ толорходоо, хара аляаһан сагаанаар харагдаба бшуу. Тиимэ тула Газарнай Наранһаа толотоходоо, мүн сагаанаар харагдаха ушартай болоно бэшэ гү?

Жааханшье һаа, нигэжэ нэгэ нээлтэ хэгдээ бэлэй.

Али:
Эрдэмтэн энээниием
уншаа һаа,
Элиг наада бариха аа гү?

Э. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

Онтохон

ТУУЛАЙ ХААНАҺАА БИИ БОЛООБ?

Урдын урда сагта һэн гэхэ. Азай Бузай гэжэ хоёр аха дүүнэр агнажа ябатараа, абарга могойе шархатуулаад ой тайга, тала талмайнуудые зайжа бэдэрээд оложо ядахадаа: «Олзо харяа байна, амарая», — гэлсэбэд ха.

Адха шулуунай забһарһаа аятай гоё булагай бурьялжа байхыень хараад:

— Азай аха! Эндэ булаг байна, — гэбэ Бузайнь.

— Һөө, яагаашье һайн юумэн гээшэб! — гэжэ ахань хүхибэ.

Амарха, сэнгэхэдэ аятайхан тэгшэ газар олоод, һууха зуураа, Бузайнь сошон хэлээ һэн ха:

— Азай! Нөөхи могой гэгшэш энээхэн гү даа? — гээд. үндэр ургасатай ногооной узуур руу гараараа зааба. Азай ахань гүйдэлөөрөө ерээд харахадаа, дүүгээ наадалжа:

— Бузай, арайл залуу байнаш даа. Абарга могой гэгшэш аршан ута аматай, арзагар олон шүдэтэй, гурбан алда бэетэй амитан. Энээхэнш ута шэхэтэй уһанай хулганаан бэшэ аал даа. Абаад холохон шэдэжэрхи, — гэбэ ахань.

— Ай зайлуул! Яана гээшэбта. Аргаша амитан һаа, амиием абарыт! Би шанга аюулда дайрагдажа, гүйхэ шадалаа һаланхайб. Туража үхэхөө хэбтэнэлби. Хайрлыт ядаруу намайе! — гэжэ туулай хүнэй хэлээр гүйлта хэлэбэ.

— Энэ хулганааниш хүнэй хэлээр хэлэдэг юун гээшэб? — гэлсэбэд аха дүү хоёр.

— Би шугы газарай шандаган гээшэлби даа. Амила аршалжа ябатараа, аюулда ороод хэбтэнэб.

— Ай даа, харамтайхан хөөрхэй. Туһалжа абарха болоо гүбди даа, — гэлсэбэд тэдэнэр. Азай Бузай хоёрой нютагаа бусаад. шандагаяа тэнжүүлээд байхадань, тэрэнь түрэхэ болошоһон байба. Азай Бузай хоёр шандагандаа дулаан гэр түхеэрээд байхадань, тэрэнь удангүй олон гүлгэдые гаргаба.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо шугын шандаган гэрэй боложо, үһэ зүһэеэ хубилжа хара. сагаан, боро, шара, алаг эреэн үнгэтэй болошоо һэн ха гэлсэдэг. Мүн бэеньшье жэжэтэй, томотой болошонхой. Энэ юумэн ямар шалтагаан дээрэһээ болоно гээшэб? Бодожо үзэгты даа, үхибүүд.

Ф. БАЛДАЕВ.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 13.05 — һүүлэй һонин. 13.10 — «Элүүр энхэ байлга» — эрдэм талаалгын программа. 13.40 — Мультфильмнүүдэй программа. (үнгэтэ). 14.10 — «Хүн ба Газар. Юртэмсэ». 14.40 — «Ан амитадай байдал» (үнгэтэ). 15.40 — «Петля инфляции» — капиталис гүрэнүүдэй экономикын кризисэй байдал. 16.00 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ программа. 16.35 — Р. Каучвер, «Свой Остров» — Москвагай «Современник» театрай фильм зүжэг түрүүшынхиеэ харуулагдаха. 17.45 — 17.55 — Забһарлалга.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита» 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Спорт—74». 20.15 — «Монголой нарата үдэр» (үнгэтэ). 21.15 — композитор Д. Покрассай авторска вечер. 23.20 — «Хатарай зал» (үнгэтэ).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Комсомолой билет һэлгэлгэ» — түрүү бэшэг. Мүрысөөнэй ябаса тухай — суглуулбари. Үбэлэй үедэ һүехээр һаахын түлөө — суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Холын хараа бодолтойгоор» — Т. Власовагай статья. «Холын аян замай урда тээ» — В. Николаевай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Хайша хэрэг хүнүүд байдаггүй» — А. Литвинагай статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Субботын хуудаһан.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

□«БУРЯАД ҮНЭН»□ 1974 оной декабриин 28. □ 4-дэхи хуудаһан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-01658. Заказ № Ю444